

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

**Робоча програма
навчальної дисципліни
"УПРАВЛІННЯ МІЖНАРОДНОЮ
КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ
ПІДПРИЄМСТВА"**

**для студентів галузей знань
0305 "Економіка та підприємництво",
0306 "Менеджмент і адміністрування"
денної форми навчання**

**Харків
ХНЕУ ім. С. Кузнеця
2016**

Затверджено на засіданні кафедри економіки та оцінки майна підприємств.

Протокол №1 від 28.08.2015 р.

Самостійне електронне текстове мережеве видання

Укладач Л. І. Піддубна

Робоча програма навчальної дисципліни "Управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства" для студентів галузей знань 0305 "Економіка та підприємництво", 0306 "Менеджмент і адміністрування" денної форми навчання : [Електронне видання] / уклад. Л. І. Піддубна. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2016. – 62 с.

Подано тематичний план навчальної дисципліни та її зміст за модулями й темами, вміщено план лекцій і семінарських (практичних) занять, матеріал щодо закріплення знань (завдання для самостійної роботи, контрольні запитання), методичні рекомендації щодо виконання курсової роботи, критерії оцінювання знань студентів, професійні компетентності, якими повинні володіти студенти після вивчення дисципліни.

Рекомендовано для студентів галузей знань 0305 "Економіка та підприємництво", 0306 "Менеджмент і адміністрування" денної форми навчання.

Вступ

Необхідність активізації участі України у світових інтеграційних процесах висуває проблему радикального підвищення міжнародної конкурентоспроможності вітчизняних підприємств.

Управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства (МКП) є досить специфічним і складним видом управлінської діяльності та предметом пізнання. Це зумовлюється, по-перше, складністю міжнародної конкурентоспроможності підприємства як об'єкта управління, що синтезує в собі всю палітру інтересів і відносин між суб'єктами світогосподарської взаємодії та відбиває системну дію економічних і позаекономічних факторів. По-друге, реалізація інтересів навіть окремого суб'єкта зовнішньоекономічної діяльності об'єктивно зачіпає інтереси інших країн, що ускладнює механізм управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства – його організаційні, структурно-функціональні, інформаційні та параметричні характеристики.

Перетворення управління міжнародною конкурентоспроможністю в дійовий засіб конкурентної боротьби вітчизняних підприємств на світових ринках вимагає підвищення якості системи підготовки фахівців у вищих навчальних закладах України. Це стосується усіх без винятку спеціальностей і, насамперед, тих, які пов'язані з підготовкою фахівців у галузі міжнародної економіки та менеджменту зовнішньоекономічної діяльності.

Навчальна дисципліна "Управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства" (УМКП) є базовою навчальною дисципліною та вивчається згідно з навчальним планом підготовки фахівців освітнього ступеня "магістр" зі спеціальностей 8.03060104 "Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності" та 8.03050301 "Міжнародна економіка" денної форми навчання.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь		Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів – 4	Галузь знань 0305 "Економіка та підприємництво"	Галузь знань 0306 "Менеджмент і адміністрування"	Базова. Рік підготовки: 5. Семестр: 2М
Змістових модулів – 3	Шифр та назва спеціальності		Лекції (теоретична підготовка) – 20 годин. Практичні (семінарські завдання) – 20 годин. Самостійна робота – 110 годин. Курсовий проект (спеціальність 8.03050301) – 30 годин
Загальна кількість годин: 8.03050301 – 180; 8.03060104 – 150	8.03050301 "Міжнародна економіка"	8.03060104 "Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності"	
Кількість тижнів викладання дисципліни – 10	Освітній ступінь: магістр		Вид контролю: іспит

Примітка. Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної й індивідуальної роботи для денної форми навчання становить – 61 %.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни "Управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства" є формування у майбутніх фахівців системи знань з теоретичних засад, організаційно-управлінських моделей і технологій формування міжнародної конкурентоспроможності та вмінь, навичок і компетентностей їх практичного використання в управлінні міжнародною економічною діяльністю підприємства.

Об'єктом навчальної дисципліни є виробничо-фінансова діяльність підприємства в цілому.

Предметом дисципліни є організаційно-управлінський механізм формування, підтримки і відтворення рівня міжнародної конкурентоспроможності, необхідного і достатнього для усталеного функціонування підприємства як суб'єкта міжнародної економічної діяльності.

Завдання, що забезпечує реалізацію мети навчальної дисципліни, розподіляється на дві групи:

науково-методичні питання з організаційно-методологічних основ управління;

методико-практичні завдання зі структурно-функціонального, інформаційного та параметричного синтезу систем управління, факторного аналізу та діагностики стану міжнародної конкурентоспроможності підприємства.

Вивчення навчальної дисципліни "Управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства" передбачає підготовку студентів з таких дисциплін, як: "Економіка підприємства", "Менеджмент", "Маркетинг", "Міжнародна економіка", "Економічна кібернетика", "Стратегічне управління", "Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності".

Дану навчальну дисципліну віднесено до групи освітньо-професійних дисциплін підготовки магістрів. Вона є невід'ємною частиною циклу економічних дисциплін, необхідних робітникам економічних підрозділів підприємств усіх форм власності.

Результатом опанування навчальної дисципліни є формування у студентів сукупності компетентностей, що висвітлюють сутність знань та вмінь майбутніх магістрів.

Студент повинен:

знати:

теоретичні основи формування міжнародної конкурентоспроможності підприємства як явища-системи і як об'єкта управління;

особливості управління міжнародною конкурентоспроможністю як специфічного виду менеджменту підприємства;

технологію і методи організаційного проектування систем управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства з урахуванням закономірностей системоутворення, державно-регулятивних та ринкових засобів впливу на об'єкт управління;

міжнародні норми і правила регулювання зовнішньоекономічної діяльності та механізм їх гармонізації з національним законодавством;

вміння розподіляють за такими сферами:

організаційною, що полягає в умінні: здійснювати керівництво структурним підрозділом (командою) з управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства; розробляти нормативно-правові документи

з управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства; розробляти альтернативні варіанти розв'язання проблемних ситуацій, їх генерації, скринінгу та вибору оптимального з них; забезпечувати розв'язання проблеми за допомогою командного підходу та ретельного підбору колективу фахівців з урахуванням чинників часу та характеру проблемної ситуації в стані об'єкта управління; здійснювати соціально-психологічне регулювання відносин у робочій групі (команді), забезпечувати її соціальну згуртованість;

аналітичною, що полягає в умінні: здійснювати моніторинг кон'юнктури та тенденцій розвитку міжнародних ринків; формулювати діагностичний висновок характеру змін та їх впливу на стан міжнародної конкурентоспроможності підприємства; аналізувати міжнародне конкурентне середовище, розробляти й обґрунтовувати моделі адаптації підприємства до релевантного зовнішнього ринку включаючи інституційні, соціально-культурні та інші чинники; формувати інформаційну базу для прийняття оптимальних рішень з управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства;

технологічною, що полягає в умінні здійснювати діагностику, оцінювання та прогнозування стану міжнародної конкурентоспроможності підприємства з урахуванням змін внутрішнього і зовнішнього середовища; здійснювати стратегічний аналіз міжнародної конкурентоспроможності підприємства із обґрунтуванням ключових факторів впливу на зміни станів об'єкта управління та визначенням інтенсивності їх дії; здійснювати структурно-функціональний, інформаційний і результативно-параметричний синтез системи управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства враховуючи галузеву належність підприємства, мультиваріантність засобів державного регулювання та стохастичність середовища міжнародного бізнесу підприємства;

плановою, що полягає в умінні: підготувати завдання для діагностики, оцінки стану та розробки організаційно-управлінських рішень, спрямованих на підвищення міжнародної конкурентоспроможності підприємства; визначати завдання для організаційного проектування системи управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства; розробляти моделі структурно-функціонального, інформаційного та параметричного синтезу системи управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства; підготувати завдання щодо розробки та стратегування системи показників міжнародної конкурентоспроможності підприємства;

науково-дослідною, що полягає в умінні: збирати, обробляти, аналізувати і систематизувати інформацію щодо стану конкурентів, вибору методів формування інформаційної бази; теоретично обґрунтовувати характер глибини змін у середовищі міжнародного бізнесу підприємства та інтенсивності їх впливу на рівень міжнародної конкурентоспроможності підприємства; розробляти методологічний інструментарій розвитку діючої системи управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства; розробляти науково-методичне забезпечення оцінки ефективності впровадження нової системи управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства;

У процесі викладання навчальної дисципліни основна увага приділяється оволодінню студентами професійними компетентностями, що наведені у табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Професійні компетентності, які отримують студенти після вивчення навчальної дисципліни

Код компетентності	Назва компетентності	Складові компетентності
1	2	3
УМКП 1	Розуміння теоретичних основ формування, управління та оцінки міжнародної конкурентоспроможності підприємства	Розуміння ролі та значення теорії управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства у розвитку сучасного суспільства та в системі економічних знань
		Вміння орієнтуватися у концепціях конкурентоспроможності та їх еволюції
		Здатність визначати фактори та проводити оцінку міжнародної конкурентоспроможності підприємства
		Здатність розуміти технологію формування та реалізації механізму управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства
УМКП 2	Розуміння особливостей сучасного стану МКП українських підприємств та вміння обирати доцільну стратегію МКП	Здатність проводити порівняльний аналіз міжнародних конкурентних позицій галузей і підприємств промисловості України
		Розуміння функцій і методів державного регулювання міжнародної конкурентоспроможності підприємства
		Здатність визначати системні та структурні передумови міжнародної конкурентоспроможності вітчизняних підприємств
		Вміння обирати доцільну стратегію МКП

1	2	3
УМКП 3	Здатність здійснювати організаційне проектування та оцінку ефективності механізму УМКП	Здатність моделювати організаційно-управлінський механізм формування, підтримки і відтворення рівня МКП
		Визначати ефективність управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства

Структуру складових професійних компетентностей та їх формування відповідно до Національної рамки кваліфікацій України наведено в додатку А.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1

Управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства як складова міжнародного менеджменту

Тема 1. Введення в дисципліну "Управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства"

1.1. Управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства як наукова і навчальна дисципліна.

Причини, що породжують об'єктивну потребу у спеціалізованому виді управлінської діяльності – управлінні міжнародною конкурентоспроможністю підприємства. Теорія управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства як інтегроване наукове знання. Предмет, мета та завдання навчальної дисципліни.

1.2. Зростаюча роль теорії управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства в сучасній системі підготовки управлінських кадрів.

Проблема результативності економічного розвитку. Ускладнення механізмів світогосподарської взаємодії. "Дединамізація" сучасного економічного розвитку.

1.3. База знань, ділові якості та компетентності менеджера з міжнародної конкурентоспроможності підприємства.

Причини, що формують попит на фахівців з управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємств. Міжособистісні, загальнопрофесійні

та професійно-діяльнісні компетентності фахівця з управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємств. Види діяльності, що виконуються в результаті опанування курсу "Управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства".

Тема 2. Теоретичні основи конкурентоспроможності

2.1. Конкурентоспроможність як імператив функціонування та розвитку сучасних економічних систем.

Внутрішні і зовнішні імперативи функціонування економічних систем. Імператив продуктивності, ефективності та конкурентоспроможності. Особливості результативного континуума економічної діяльності за умов панування імператива продуктивності, ефективності та конкурентоспроможності. Онтологічна та гносеологічна основа конкурентоспроможності.

2.2. Концепції конкурентоспроможності та їх еволюція.

Діапазон визначень сутності конкурентоспроможності. Поведінкова парадигма конкурентоспроможності. Економіко-технологічна парадигма конкурентоспроможності. Просторова парадигма конкурентоспроможності.

2.3. Системна парадигма конкурентоспроможності.

Суб'єкт господарчої діяльності та суб'єкт ринкової діяльності. Системно-праксеологічний метод дослідження економічних явищ і процесів. Об'єкт та предмет аналізу системної концепції конкурентоспроможності. Системно-праксеологічна модель конкурентоспроможності. Проблеми та головна мета функціонування виробничої та ринкової підсистем. Особливості простору взаємодії виробничої та ринкової підсистем. Системне визначення конкурентоспроможності.

Тема 3. Міжнародна конкурентоспроможність підприємства

3.1. Сутність і генеза теоретичних моделей міжнародної конкурентоспроможності підприємства.

Системне визначення міжнародної конкурентоспроможності підприємства. Теорії міжнародної торгівлі. Механізм впливу технологічного ресурсу на міжнародний поділ праці.

3.2. Фактори міжнародної конкурентоспроможності підприємства.

Трансформування виробничої функції у функцію конкурентоспроможності. Основні фактори конкурентоспроможності: інтелектуальний, інституційний, природний, технологічний, організаційний, інформаційний фактори. Похідні фактори конкурентоспроможності, їх класифікація. Генотип та фенотип конкурентоспроможності.

3.3. Інституційні технології формування міжнародної конкурентоспроможності підприємства.

Структура-зв'язок "держава – підприємство" як складова сучасного суб'єктного контуру міжнародної конкуренції. Три основні моделі етатизації конкурентоспроможності країн – північно-американська, західно-європейська та азіатська. Модель Д. Істона розвитку національної економічної системи як кібернетичного "чорного ящика". Проблема перевантаження національної економічної системи вимогами та технології її вирішення.

3.4. Показники і методи оцінки міжнародної конкурентоспроможності підприємства.

Критерії та показники оцінки міжнародної конкурентоспроможності підприємства. Класифікація показників міжнародної конкурентоспроможності підприємства. Методи оцінки: аналітичні та графічні. Індекс глобальної конкурентоспроможності. Рейтинг глобальної конкурентоспроможності країн.

Тема 4. Концептуальні засади управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства

4.1. Категоріальний апарат і методологічні основи управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства.

Теоретико-методологічні і організаційні засади управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства. Об'єкт управління. Суб'єктний контур управління МКП. Задачі управління МКП. Особливості управління МКП як специфічного виду менеджменту.

4.2. Механізм управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства.

Принципи формування механізму управління МКП. Концептуальна модель механізму управління МКП. Блок державного управління. Блок адаптації та вибору. Мікроекономічний блок.

4.3. Процес управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства.

Характеристики процесу управління МКП. Концептуальна модель процесу управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства. Етапи процесу управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства. Етап стратегічного моніторингу. Етап стратегічного аналізу. Етап стратегічного проектування. Етап стратегічного планування та програмування. Етап стратегічних перетворень. Етап стратегічного контролю.

Змістовий модуль 2

Сучасний стан і стратегія підвищення міжнародної конкурентоспроможності українських підприємств

Тема 5. Сучасний стан міжнародної конкурентоспроможності галузей і підприємств промисловості України

5.1. Трансформаційна неконкурентоспроможність української економіки та її інституційне підґрунтя.

Особливості економічного розвитку України у 1990 – 2015 рр. Особливості державного регулювання МКП у 1990 – 2015 рр. Домінування сировинної і низькотехнологічної експортоорієнтованої моделі розвитку країни.

5.2. Міжнародні конкурентні позиції галузей і підприємств промисловості України: порівняльний аналіз.

Галузевий портфель української промисловості. Концепція життєвого циклу для аналізу міжнародної конкурентоспроможності галузей і підприємств промисловості України.

5.3. "Детехнологізація" промислового експорту України: причини і наслідки.

Зміни в галузевій структурі міжнародної торгівлі. Об'єктивні причини "детехнологізації" промислового експорту України. "Голландська хвороба" економіки України. "Теорема Рибчинського". Аналіз динаміки структури експорту України. Технологічні уклади промисловості України.

Тема 6. Державне регулювання міжнародної конкурентоспроможності підприємства

6.1. Світовий досвід державного регулювання міжнародної конкурентоспроможності та його значення для України.

Японський досвід управління міжнародною конкурентоспроможністю економічних систем. Приклади управління МКП Великобританії, США, Франції.

6.2. Функції і методи державного регулювання міжнародної конкурентоспроможності підприємства.

Структурна функція. Системна функція. Сукупність методів державного регулювання конкурентоспроможності. Адміністративно-правові методи. Програмно-цільові методи. Прямі методи. Непрямі методи.

6.3. Етапи формування та розвитку механізму державного регулювання міжнародної конкурентоспроможності українських підприємств.

"Організаційно-усічена" модель системи управління міжнародною конкурентоспроможністю в Україні. Структурна схема дворівневої ієрархічної системи управління конкурентоспроможністю. "Формально структурована" або "дисфункціональна" модель системи управління міжнародною конкурентоспроможністю. Системний аналіз вад і недоліків механізму управління міжнародною конкурентоспроможністю в Україні.

Тема 7. Макроекономічні передумови підвищення міжнародної конкурентоспроможності українських підприємств

7.1. Організаційна модель системи державного регулювання міжнародної конкурентоспроможності підприємства.

Моделі пасивної та активної організації системи управління міжнародною конкурентоспроможністю. Поетапний розвиток системи управління міжнародною конкурентоспроможністю українських підприємств. Національна система управління конкурентоспроможністю: 1) підсистема державного регулювання конкурентоспроможності; 2) підсистема управління конкурентоспроможністю на рівні підприємств. Модель формування підсистеми державного регулювання міжнародної конкурентоспроможності підприємства. Структура контуру державного регулювання конкурентоспроможності: стратегічно-програмна компонента та організаційно-економічний механізм.

7.2. Розвиток бізнес-середовища як фактор адаптації українських підприємств до глобальної конкуренції.

Індекс економічної свободи. Регулювання фінансово-кредитної сфери розвитку бізнес-середовища. Гармонізація законодавства України з міжнародними нормами і правилами регулювання зовнішньоекономічної сфери.

7.3. Інвестиційно-інноваційні імперативи підвищення міжнародної конкурентоспроможності українських підприємств.

Необхідність формування інвестиційно-інноваційної моделі конкурентоспроможності української економіки. Характеристика інноваційної економіки. П'ять рівнів складності інноваційних процесів і моделей розвитку. "Інноваційний стрибок". Технологія проривів. Механізм управління з інноваційним модулем прориву до світового рівня конкурентоспроможності.

7.4. Регіональна складова стратегії підвищення міжнародної конкурентоспроможності українських підприємств.

Диспропорції регіонального розвитку України. "Несуча конструкція" цілісності національної економічної системи: 1) просторова (територіальна) цілісність держави; 2) системоутворювальна єдність соціально-економічного простору; 3) територіальна інтеграція.

Тема 8. Стратегії міжнародної конкурентоспроможності підприємства

8.1. Сутність і види стратегій міжнародної конкурентоспроможності підприємства.

Класифікація стратегій міжнародної конкурентоспроможності підприємства. Взаємозв'язки між галузевими особливостями світових ринків і видами стратегій міжнародної конкурентоспроможності підприємства.

8.2. Принципи і методологія формування стратегії міжнародної конкурентоспроможності підприємства.

Принципи формування стратегії міжнародної конкурентоспроможності підприємства. Типова модель організації процесу розробки стратегії міжнародної конкурентоспроможності підприємства.

8.3. Управління розробкою і реалізацією стратегії міжнародної конкурентоспроможності підприємства.

Стратегія формування ресурсних переваг підприємства. Стратегія формування технологічних переваг. Характер технологічних відносин у галузі: технологічний ізоляціонізм, технологічне суперництво, технологічна кооперація. Переваги і недоліки стратегій формування технологічних переваг підприємства. Стратегія формування інноваційних переваг підприємства. Концептуальна модель процесу управління розробкою та реалізацією стратегії нового продукту.

Змістовий модуль 3

Організаційне проектування механізму управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства

Тема 9. Організаційно-методологічні засади формування механізму управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства

9.1. Етапи, принципи і системні закономірності формування механізму управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства.

Етапи організаційного проектування механізму управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства. Принципи формування механізму управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства. Організаційне проектування механізму управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства як ітеративний процес.

9.2. Структурно-функціональний синтез системи управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства.

Синтез структури керованого об'єкта. Синтез структури функцій керівної системи, її внутрішньої організації, складу елементів та способів формування управлінських впливів. Синтез структури інформаційно-комунікативного процесу системи управління.

9.3. Інформаційне забезпечення управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства.

Розвиток теорії інформації. Інформаційна взаємодія об'єкта і середовища. Інформаційний синтез механізму управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства. Інформаційна модель механізму управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства. Принципи формування інформаційної бази управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства. Класифікація інформації.

9.4. Параметричний синтез системи управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства.

Параметр оптимізації. Граф-модель показників стану міжнародної конкурентоспроможності підприємства. Функціонально-технологічна модель параметричного синтезу механізму управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства.

Тема 10. Ефективність управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства

10.1. Критерій, показники і методи оцінки ефективності управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства.

Методи оцінки ефективності системи управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства. Метод непрямої оцінки. Метод прямої оцінки. Комбінований метод. Модель формування критерію ефективності.

10.2. Ресурсне забезпечення управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства.

Потенціал системи управління міжнародною конкурентоспроможністю. Принципи формування сумарного потенціалу. Кількісне визначення

потенціалу системи управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства. Структурно-логічна схема оцінки ресурсних передумов зростання міжнародної конкурентоспроможності підприємства. П'ятикрокова процедура розрахунку узагальненого коефіцієнта перспектив розвитку підприємства.

10.3. Оцінка стану зовнішніх ринків в управлінні міжнародною конкурентоспроможністю підприємства.

Методи оцінки стану зовнішнього ринку: 1) метод, що ґрунтується на розрахунку спеціального оціночного коефіцієнта ворожості зовнішнього ринку; 2) метод, що передбачає розрахунок узагальнюючого показника сприятливості зовнішнього ринку; 3) метод оцінювання, що ґрунтується на використанні системного підходу.

4. Структура навчальної дисципліни

Тематичний план навчальної дисципліни складається з трьох модулів, кожен з яких об'єднує у собі відносно самостійний блок дисципліни, який логічно пов'язує кілька навчальних елементів дисципліни за змістом та взаємозв'язками. Навчальний процес згідно з програмою навчальної дисципліни здійснюється у таких формах: лекційні, семінарські та практичні заняття, виконання курсового проекту, самостійна робота студента, контрольні заходи.

Структура залікового кредиту навчальної дисципліни наведена в табл. 4.1.

Таблиця 4.1

Структура залікового кредиту навчальної дисципліни

Тема	Кількість годин			
	Лекції	Практичні (семінарські) заняття	Самостійна робота	
			Курсовий проект (для спец. 8.03050301)	Підготовка до занять
1	2	3	4	5
Змістовий модуль 1. Управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства як складова міжнародного менеджменту				
Тема 1. Введення в дисципліну "Управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства"	2	2	2	8

Закінчення табл. 4.1

1	2	3	4	5
Тема 2. Теоретичні основи конкурентоспроможності	2	2	2	8
Тема 3. Міжнародна конкурентоспроможність підприємства	2	2	3	10
Тема 4. Концептуальні засади управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства	2	2	4	10
Разом за змістовим модулем 1	8	8	11	36
Змістовий модуль 2. Сучасний стан і стратегія підвищення міжнародної конкурентоспроможності підприємства				
Тема 5. Сучасний стан міжнародної конкурентоспроможності галузей і підприємств промисловості України	2	2	3	10
Тема 6. Державне регулювання міжнародної конкурентоспроможності підприємства	2	2	3	10
Тема 7. Макроекономічні передумови підвищення міжнародної конкурентоспроможності українських підприємств	2	2	4	10
Тема 8. Стратегії міжнародної конкурентоспроможності підприємства	2	2	4	10
Разом за змістовим модулем 2	8	8	14	40
Змістовий модуль 3. Організаційне проектування механізму управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства				
Тема 9. Організаційно-методологічні засади формування механізму управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства	2	2	5	10
Тема 10. Ефективність управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства	2	2		10
Разом за змістовим модулем	4	4	5	20
Усього годин	20	20	30	110

5. Теми та плани семінарських (практичних) занять

Семінарське заняття – форма навчального заняття, за якої викладач організовує дискусію навколо попередньо визначених тем, до яких студенти готують тези виступів. Семінарські заняття проводяться в аудиторіях або в навчальних кабінетах з однією академічною групою.

На кожному семінарському занятті викладач оцінює підготовлені студентами виступи, активність дискусії, вміння формулювати і відстоювати свою позицію.

Практичне заняття – форма навчального заняття, за якої викладач організовує детальний розгляд студентами окремих теоретичних положень навчальної дисципліни та формує вміння та навички їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання студентом відповідно сформульованих завдань. Проведення практичного заняття ґрунтується на попередньо підготовленому методичному матеріалі – тестах для виявлення ступеня оволодіння студентами необхідними теоретичними положеннями, наборі завдань різної складності для розв'язання їх студентами на занятті. Практичне заняття включає проведення попереднього контролю знань, вмінь, навичок студентів, постановку загальної проблеми викладачем та обговорювання її за участю студентів, розв'язування завдань, контрольних робіт, їх перевірку й оцінку.

На занятті студент, відповідно до даного плану, має виконати певні завдання:

- 1) звітувати про хід самостійної роботи;
- 2) виявити свої знання та вміння відповідно до теми курсу та навчальних питань за планом заняття;
- 3) проаналізувати управлінські ситуації та знайти науково обґрунтоване їх вирішення;
- 4) дати відповідь на контрольні запитання та виконати тести;
- 5) надати результати виконання етапу курсового проекту.

Оцінки, отримані студентом за окремі практичні заняття, враховуються при виставленні підсумкової оцінки з даної навчальної дисципліни.

Плани практичних та семінарських занять наведено у табл. 5.1.

Таблиця 5.1

Плани семінарських (практичних) занять

Тема	Перелік основних питань	Кількість годин	Література
1	2	3	4
Змістовий модуль 1. Управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства як складова міжнародного менеджменту			
Тема 1. Введення в дисципліну "Управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства"	1. Мета, предмет і завдання навчальної дисципліни "Управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства". 2. Управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства як система інтегрованого знання.	2	Основна: [1; 2; 5]. Додаткова: [6; 8; 9; 13]

1	2	3	4
	<p>3. Причини зростаючої ролі теорії управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства в сучасній системі підготовки управлінських кадрів.</p> <p>4. Ознайомлення з тематикою, структурою та особливостями виконання курсового проекту з навчальної дисципліни. Розгляд управлінських ситуацій</p>		
<i>Тема 2. Теоретичні основи конкурентоспроможності</i>	<p>1. Онтологічні і гносеологічні основи конкурентоспроможності.</p> <p>2. Поведінково-результативна парадигма конкурентоспроможності.</p> <p>3. Системно-праксеологічна модель конкурентоспроможності.</p> <p>4. Практичне завдання. Визначення впливу окремих факторів бізнес-середовища на підприємство. Розгляд управлінських ситуацій</p>	2	<p>Основна: [1 – 4]. Додаткова: [18; 23; 27]</p>
<i>Тема 3. Міжнародна конкурентоспроможність підприємства</i>	<p>1. Системно-праксеологічна модель міжнародної конкурентоспроможності підприємства.</p> <p>2. Фактори міжнародної конкурентоспроможності підприємства і методи їх класифікації.</p> <p>3. Інституційні технології формування міжнародної конкурентоспроможності підприємства: модель Д. Істона.</p> <p>4. Практичне завдання. Визначення рівня концентрації ринку через розрахунок індексу Герфіндаля – Гіршмана, чотирьохчасткового показника концентрації. Розгляд управлінських ситуацій</p>	2	<p>Основна: [2 – 4]. Додаткова: [20; 25; 31; 34]</p>
<i>Тема 4. Концептуальні засади управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства</i>	<p>1. Об'єкт і суб'єкти управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства.</p> <p>2. Функціональний зміст і особливості управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства.</p> <p>3. Стратегічна структурність процесу управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства.</p> <p>4. Концептуальна модель механізму управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства.</p> <p>5. Практичне завдання. Визначення рівня концентрації ринку через розрахунок коефіцієнта відносної концентрації ринку, коефіцієнта Розенблюта та узагальнюючого показника інтенсивності конкуренції. Розгляд управлінських ситуацій</p>	2	<p>Основна: [1; 2; 4]. Додаткова: [9; 11; 19; 33]</p>

1	2	3	4
Змістовий модуль 2. Сучасний стан і стратегія підвищення міжнародної конкурентоспроможності українських підприємств			
<i>Тема 5.</i> Сучасний стан міжнародної конкурентоспроможності галузей і підприємств промисловості України	1. Життєвий цикл галузей промисловості України: аналіз і оцінка. 2. "Голландська хвороба" економіки України: причини і наслідки. 3. Структура сучасного товарного експорту України: аналіз і оцінка. 4. Практичне завдання. Побудова конкурентної картки ринку. Розгляд управлінських ситуацій	2	Основна: [2 – 4]. Додаткова: [17; 20; 24; 33]
<i>Тема 6.</i> Державне регулювання міжнародної конкурентоспроможності підприємства	1. Системна і структурна функції державного регулювання міжнародної конкурентоспроможності підприємства. 2. Етапи формування системи державного регулювання міжнародної конкурентоспроможності підприємства в Україні. 3. Організаційна недосконалість системи державного регулювання міжнародної конкурентоспроможності підприємства в Україні. 4. Практичне завдання. Розгляд управлінських ситуацій. Визначення рівня конкурентоспроможності підприємства за допомогою графоаналітичних методів дослідження	2	Основна: [2 – 4]. Додаткова: [6; 29; 30; 33]
<i>Тема 7.</i> Макроекономічні передумови підвищення міжнародної конкурентоспроможності українських підприємств	1. Принципи координації в системах управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства. 2. Індекс економічної свободи як інструмент аналізу стану бізнес-середовища в Україні. 3. Технології прориву в управлінні міжнародною конкурентоспроможністю підприємства. 4. Регіональна компонента конкурентоспроможності української економіки. 5. Практичне завдання. Визначення рівня конкурентоспроможності підприємства аналітичними методами оцінки (метод бальної оцінки та бальної оцінки з урахуванням коефіцієнту вагомості). Розгляд ситуацій	2	Основна: [2 – 4]. Додаткова: [7; 13; 14; 33]
<i>Тема 8.</i> Стратегії міжнародної конкурентоспроможності підприємства	1. Класифікація стратегій міжнародної конкурентоспроможності підприємства. 2. Особливості процесу розробки і реалізації стратегії технологічних переваг підприємства.	2	Основна: [2 – 4]. Додаткова: [10; 28; 32; 33]

1	2	3	4
	<p>3. Порівняльна характеристика стратегій формування інноваційних переваг підприємства.</p> <p>4. Практичне завдання. Визначення рівня конкурентоспроможності підприємства аналітичними методами оцінки (метод ефективної конкуренції). Розгляд управлінських ситуацій</p>		
Змістовий модуль 3. Організаційне проектування механізму управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства			
<p><i>Тема 9.</i> Організаційно-методологічні засади формування механізму управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства</p>	<p>1. Принципи організаційного проектування механізму управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства.</p> <p>2. Методологія формування та адаптації управлінського циклу в механізмі УМКП.</p> <p>3. Інформаційна модель механізму управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства.</p> <p>4. Використання граф-моделей в комплексному оцінюванні рівня міжнародною конкурентоспроможністю підприємства.</p> <p>5. Практичне завдання. Визначення загального ефекту від зменшення/збільшення митного тарифу. Розгляд управлінських ситуацій</p>	2	<p>Основна: [2 – 4]. Додаткова: [11; 21; 34; 35]</p>
<p><i>Тема 10.</i> Ефективність управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства</p>	<p>1. Модель формування критерію ефективності управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства.</p> <p>2. Потенціал зростання міжнародної конкурентоспроможності підприємства, його якісна і кількісна визначеність.</p> <p>3. Методи оцінки ресурсних передумов підвищення міжнародної конкурентоспроможності підприємства.</p> <p>4. Методи оцінки стану зовнішніх ринків в управлінні міжнародною конкурентоспроможністю підприємства.</p> <p>5. Практичне завдання. Використання аналітичних методів прийняття управлінських рішень з підвищення конкурентоспроможності підприємства. Розгляд управлінських ситуацій</p>	2	<p>Основна: [2 – 4]. Додаткова: [16; 22; 33]</p>
Разом годин		20	

5.1. Приклади типових практичних завдань за темами

Змістовий модуль 1. Управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства як складова міжнародного менеджменту

Тема 3. Міжнародна конкурентоспроможність підприємства

Завдання 1 (стереотипне). За даними табл. 5.2 визначити рівень монополізації та рівень інтенсивності конкуренції на ринку за допомогою чотиричасткового показника концентрації. Об'єкт дослідження – ринок послуг будівничого дизайну. На ринку представлено 10 фірм, обсяги реалізації яких представлені в табл. 5.2.

Таблиця 5.2

Вихідні дані

Номер фірми	Обсяг реалізації, тис. грн	Номер фірми	Обсяг реалізації, тис. грн
1	5 200	6	2 800
2	300	7	550
3	150	8	2 500
4	3 000	9	1 500
5	700	10	1 000

Завдання 2 (діагностичне). Дайте характеристику й обґрунтуйте еволюцію імперативів (показників) результативності функціонування та розвитку економічних систем за методологічною схемою, що наведена у табл. 5.3.

Таблиця 5.3

Еволюція показників результативності

Імперативи (показники)	Характеристика		
	шкала оцінювання	рівень задоволення потреб функціонування системи	тип розвитку
Продуктивність			
Ефективність			
Конкурентоспроможність			

Завдання 3 (евристичне). Компанія *Dell*, що конкурує на ринку персональних комп'ютерів, ноутбуків та планшетів, ввела пряму модель взаємодії з постачальниками і споживачами (постачальники → *Dell* → споживачі) на відміну від непрямой моделі її головних конкурентів (IBM, Hewlett-Packard), яка ґрунтується на накопиченні запасів (постачальники → IBM → роздрібна торгівля → споживач). З цією метою вона ввела безкоштовні телефонні лінії та *Internet*, за допомогою яких забезпечується потік замовлень, виготовлення та доставка до споживачів персональних комп'ютерів безпосередньо з підприємств компанії, тісно інтегрованих у систему постачання компонентів та систему формування замовлень. Підсумком впровадження такої системи взаємодії стали високі прибутки та нарощування ринкової частки компанії у висококонкурентній галузі. Оцініть ситуацію й обґрунтуйте, які конкурентні переваги ланцюга цінностей компанії забезпечує компанії *Dell* впровадження прямих і безпосередніх контактів із постачальниками та споживачами.

Змістовий модуль 2. Сучасний стан і стратегія підвищення міжнародної конкурентоспроможності українських підприємств

Тема 8. Стратегії міжнародної конкурентоспроможності підприємства

Завдання 1 (стереотипне). За даними табл. 5.4 проаналізувати динаміку конкурентоспроможності підприємства, використовуючи метод ефективної конкуренції, та сформулювати висновки.

Таблиця 5.4

Вихідні дані

Критерії та показники конкурентоспроможності	Коефіцієнти вагомості*	Значення показника	
		базовий період	звітний період
1	2	3	4
1. Ефективність виробничої діяльності	0,15		
1.1. Витрати на одиницю продукції, грн/шт.	0,2	1 200	1 500
1.2. Рентабельність товару, %	0,5	25	20
1.3. Продуктивність праці, тис. грн/осіб	0,3	8	11

1	2	3	4
2. Фінансовий стан підприємства	0,29		
2.1. Коефіцієнт автономії	0,4	0,5	0,65
2.2. Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,6	0,15	0,2
3. Ефективність організації збуту та реклами	0,23		
3.1. Рентабельність продажів, %	0,6	10	5
3.2. Коефіцієнт ефективності реклами	0,4	0,2	0,1
4. Конкурентоспроможність товару	0,33		
Якість товару (1 – 10 балів, 10 – найкраще)	1	7	9

* Визначені експертним способом.

Завдання 2 (діагностичне). Заповніть фрагмент табл. 5.5. У чому особливості стратегії конкурентоспроможності зазначених галузей?

Таблиця 5.5

Галузевий аспект проблеми типології стратегій міжнародної конкурентоспроможності підприємства

Галузі	Характеристика галузевої структури	Домінуючий тип конкурентних переваг	Критерії конкурентоспроможності	Стратегія формування конкурентних переваг
Харчова промисловість				
Машинобудування				

Завдання 3 (евристичне). У розробці стратегії конкурентоспроможності підприємства, яке функціонує на висококонкурентному ринку, вищий управлінський персонал визначив головну ціль, яка полягала у зростанні дохідності (прибутковості) бізнесу на 20 відсотків протягом двох поточних років. Інші критерії конкурентоспроможності були визначені як другорядні.

Оцініть ситуацію і поясніть, чи згодні Ви з таким рішенням керівництва підприємства? Чи відповідає обраний критерій конкурентоспроможності принципу реалістичності стратегії підприємства на даному ринку? Дія яких інших чинників конкуренції на даному ринку здатна зумовити негативні наслідки даного управлінського рішення?

Змістовий модуль 3. Організаційне проектування механізму управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства

Тема 10. Ефективність управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства

Завдання 1 (стереотипне). Автомобільна фірма стоїть перед необхідністю вибору однієї з трьох пропозицій субпостачальників, що поставляють комплектуючі вироби – амортизатори. Для зіставлення конкуруючих моделей амортизаторів вибрано 5 незалежних параметрів – ціна, вага, безпека, естетичний вигляд, надійність. Значення параметрів для всіх трьох моделей наведені у табл. 5.6.

Таблиця 5.6

Параметри конкуруючих моделей автомобільних амортизаторів

Показники	Ціна, дол.	Вага, кг	Безпека, бали	Естетичний вигляд, бали	Надійність, бали
Межа значень параметра	20,0	10,0	10	10	0,75
Коефіцієнт вагомості параметра*	0,3	0,2	0,1	0,1	0,1
Модель 1	17,56	9,7	8	4	0,96
Модель 2	11,95	4,2	7	9	0,81
Модель 3	14,47	6,0	7	7	0,90

* Визначений експертним способом.

Оберіть найбільш вигідного для фірми субпостачальника через інтегральну оцінку якості амортизаторів.

Завдання 2 (діагностичне). За чотирибальною системою оцінок стану зовнішньоекономічної діяльності підприємства (1 – незадовільний; 2 – задовільний; 3 – добрий; 4 – відмінний) побудуйте логічну матрицю згортання (агрегування) показників "ринкова частка підприємства" (R) та "рентабельність експорту підприємства" (P) у комплексний показник міжнародної конкурентоспроможності підприємства.

R				

Завдання 3 (евристичне). Перед авіаоб'єднанням, яке обслуговує кілька авіаліній, виникла проблема оновлення парку пасажирських літаків. Особливістю цих авіаліній є досить висока частота рейсів, яка надає клієнтам можливість використовувати авіатранспорт у зручний для них час.

Групою топ-менеджерів авіапідприємства було розроблено п'ять альтернативних варіантів вирішення проблеми, один з яких полягав у закупівлі партії із шести іноземних широкофюзеляжних аеробусів замість вітчизняних літаків ТУ-134. Пасажиромісткість аеробусів більш ніж у 2 рази перевищує аналогічний параметр літака ТУ-134, а собівартість перевезення одного пасажирів аеробусом нижче у 1,8 рази.

Оцініть ситуацію й обґрунтуйте раціональність запропонованого групою топ-менеджерів альтернативного варіанта щодо закупівлі шести широкофюзеляжних аеробусів. Які, на вашу думку, інші складові елементи/параметри (крім пасажиромісткості та собівартості перевезень) має містити скринінговий стандарт для прийняття остаточного рішення щодо вибору найбільш раціонального з альтернативних варіантів вирішення проблеми?

6. Самостійна робота

Для опанування матеріалу навчальної дисципліни, окрім лекційних, семінарських, практичних занять, значна увага приділяється самостійній роботі студентів (СРС) з вітчизняною та закордонною літературою з управління конкурентоспроможністю.

Самостійна робота – це форма організації навчального процесу, за якої заплановані завдання виконуються студентом самостійно під керівництвом викладача – від постановки проблеми до здійснення контролю та самоконтролю.

Метою самостійної роботи є засвоєння в повному обсязі програми навчальної дисципліни та формування у студентів загальних та професійних компетентностей, які відіграють значну роль у становленні майбутніх фахівців вищого рівня кваліфікації.

У ході самостійної роботи студент має стати активним учасником навчального процесу, навчитися свідомо ставитися до оволодіння теоретичними і практичними знаннями, вільно орієнтуватися в інформаційному просторі, нести індивідуальну відповідальність за якість власної професійної підготовки. Самостійна робота студентів включає: вивчення лекційного матеріалу, роботу з вивчення додаткової літератури, роботу з законодавчими, нормативними та інструктивними матеріалами, підготовку до практичних (семінарських) занять, дискусій, ділових ігор, підготовку до проміжного та підсумкового контролю, контрольну перевірку особистих знань за запитаннями для самостійного поглибленого вивчення та самоконтролю, виконання індивідуальних завдань, написання есе за заданою проблематикою дисципліни, аналітичний розгляд наукових публікацій, систематизацію вивченого матеріалу з метою підготовки до семестрового екзамену. Основні види самостійної роботи із засвоєння теоретичних знань з навчальної дисципліни наведені в табл. 6.1.

Таблиця 6.1

Завдання для самостійної роботи студентів та форми її контролю

Назва теми	Зміст самостійної роботи	Кількість годин	Форма контролю СРС	Література
1	2	3	4	5
Змістовий модуль 1. Управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства як складова міжнародного менеджменту				
<i>Тема 1.</i> Введення в дисципліну "Управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства"	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою	8	Презентація результатів, експрес-опитування	Основна: [1; 3 – 5]. Додаткова: [25; 31; 34]
	Складання плану курсового проекту	2		
<i>Тема 2.</i> Теоретичні основи конкурентоспроможності	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка інформації для розв'язання управлінської ситуації, підготовка до контрольної роботи	8	Дискусія з розв'язання управлінської ситуації, письмова контрольна робота	Основна: [1; 2; 4]. Додаткова: [9; 11; 19; 33]
	Робота над першим розділом курсового проекту	2		
<i>Тема 3.</i> Міжнародна конкурентоспроможність підприємства	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою, підготовка інформації для розв'язання управлінської ситуації	10	Дискусія з розв'язання управлінської ситуації, експрес-опитування	Основна: [2 – 4]. Додаткова: [20; 31; 34]
	Робота над першим розділом курсового проекту	3		

1	2	3	4	5
<i>Тема 4.</i> Концептуальні засади управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка інформації для розв'язання управлінської ситуації, підготовка до колоквиуму	10	Дискусія з розв'язання управлінської ситуації, колоквиум	Основна: [1; 2; 4]. Додаткова: [9; 11; 33]
	Робота над другим розділом курсового проекту	4		
Усього за змістовим модулем 1	СРС	36		
	Робота над курсовим проектом	11		
Змістовий модуль 2. Сучасний стан і стратегія підвищення міжнародної конкурентоспроможності українських підприємств				
<i>Тема 5.</i> Сучасний стан міжнародної конкурентоспроможності галузей і підприємств промисловості України	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою, підготовка інформації для розв'язання управлінської ситуації	10	Дискусія з розв'язання управлінської ситуації, експрес-опитування	Основна: [1; 3; 4]. Додаткова: [17; 20; 24; 33]
	Робота на другим розділом курсового проекту	3		
<i>Тема 6.</i> Державне регулювання міжнародної конкурентоспроможності підприємства	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка інформації для розв'язання управлінської ситуації, підготовка до письмової контрольної роботи	10	Дискусія з розв'язання управлінської ситуації, письмова контрольна робота	Основна: [2 – 4]. Додаткова: [6; 29; 30; 33]
	Виконання другого розділу курсового проекту	3		
<i>Тема 7.</i> Макроекономічні передумови підвищення міжнародної конкурентоспроможності українських підприємств	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою, підготовка інформації для розв'язання управлінської ситуації	10	Дискусія з розв'язання управлінської ситуації, експрес-опитування	Основна: [1; 3; 4]. Додаткова: [7; 13; 14; 33]
	Робота на третім розділом курсового проекту	4		
<i>Тема 8.</i> Стратегії міжнародної конкурентоспроможності підприємства	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка інформації для розв'язання управлінської ситуації, підготовка до письмової контрольної роботи	10	Дискусія з розв'язання управлінської ситуації, письмова контрольна робота	Основна: [2 – 4]. Додаткова: [10; 28; 32; 33]
	Виконання третього розділу курсового проекту	4		
Усього за змістовим модулем 2	СРС	10		
	Виконання курсового проекту	14		

1	2	3	4	5
Змістовий модуль 3. Організаційне проектування механізму управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства				
<i>Тема 9.</i> Організаційно-методологічні засади формування механізму управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою, підготовка інформації для розв'язання управлінської ситуації	10	Дискусія з розв'язання управлінської ситуації, експрес-опитування	Основна: [1; 3; 4]. Додаткова: [11; 21; 34; 35]
	Захист курсового проекту	5		
<i>Тема 10.</i> Ефективність управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка інформації для розв'язання управлінської ситуації, підготовка до колоквіуму	10	Дискусія з розв'язання управлінської ситуації, колоквіум	Основна: [1; 3; 4]. Додаткова: [16; 22; 33]
Усього за змістовим модулем 3	СРС	20		
	Курсовий проект	5		
Підготовка до іспиту		10		
Передекзаменаційні консультації		2		
Іспит		2		
Усього за дисципліною	СРС	110		
	Курсовий проект	30		

6.1. Методичні рекомендації до виконання курсової роботи з навчальної дисципліни "Управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства" (для спеціальності 8.03050301)

Індивідуальне науково-дослідне завдання з навчальної дисципліни здійснюється у формі виконання курсового проекту (роботи).

Метою виконання курсової роботи з даної навчальної дисципліни є поглиблене вивчення та формування у студентів системи знань у галузі теоретичних засад управління конкурентоспроможністю та вмінь і навичок їх практичного використання у конкретних умовах діяльності підприємства.

У процесі виконання та захисту курсової роботи студент повинен проявити вміння і компетентності щодо:

- обґрунтування сутності та теоретичних засад управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства;
- опрацювання, систематизації та узагальнення статистичних даних і складання аналітичних оглядів зі стану та структурних характеристик економічної діяльності підприємства;
- володіння методикою оцінки рівня конкурентоспроможності підприємства;
- формування науково-обґрунтованих висновків і пропозицій щодо управлінських моделей підвищення рівня міжнародної конкурентоспроможності підприємства.

Курсова робота має бути логічно-структурованою, містити доказовий, дослідницький характер, який базується на пошуку та обґрунтуванні реалістичних поглядів і концепцій та власних висновках й оцінках студента, що обумовлюють самостійний характер виконаної роботи та достовірність і практичну значущість її результатів.

Тема курсового проекту є однаковою для всіх студентів – "Організаційно-економічний механізм підвищення рівня міжнародної конкурентоспроможності підприємства". Але у процесі виконання курсової роботи у другому (аналітичному) та третьому (організаційно-управлінському) розділах студенти використовують аналітичний матеріал, який був зібраний впродовж проходження економічної практики на певному підприємстві.

Вимоги до оформлення. Формат аркуша – А4. Поля: ліве – 30 мм; праве, верхнє та нижнє – 20 мм. Шрифт Arial, розмір шрифту для основного тексту – кг 14. Міжрядковий інтервал – множник 1,3. Не дозволяються виділення в тексті курсивом та підкреслення. Обсяг курсового проекту повинен становити у друкованому варіанті 30 – 40 сторінок.

Кожен розділ розпочинають з нової сторінки. Назви розділів оформляються заголовними літерами по центру сторінки. Сторінки нумеруються у правому верхньому куту. На титульному аркуші номер сторінки не ставиться.

Вимоги до змісту. Структурно курсовий проект повинен складатися з таких елементів, як:

- титульна сторінка;
- зміст;
- вступ (2 сторінки);
- основна частина (27 – 37 сторінок);

висновок (1,5 сторінки);
список використаної літератури;
додатки (за необхідності).

У вступі (2 – 3 сторінки) обґрунтовують актуальність обраної теми, сучасний стан її розробки, визначаються мета, об'єкт, предмет і завдання роботи.

В основній частині, яка складається із 3-х розділів, послідовно викладається зміст курсової роботи та отримані результати. При цьому перший розділ носить теоретичний характер, другий – дослідницько-аналітичний, третій – проектно-рекомендаційний характер – у площині пропозицій і рекомендацій автора щодо методу (засобу, прийому) підвищення рівня конкурентоспроможності підприємства.

Перший розділ передбачає розгляд сутності міжнародної конкурентоспроможності, теоретичних аспектів управління нею, а також особливості сучасного розвитку галузі, в якій працює досліджуване підприємство.

Другий розділ повинен містити загальну техніко-економічну характеристику підприємства, визначення особливостей його конкурентного середовища та оцінку рівня конкурентоспроможності підприємства.

У третьому розділі повинні бути розглянуті головні проблеми управління міжнародною конкурентоспроможністю зазначеного підприємства та запропоновані певні заходи її підвищення.

У висновках (2 – 3 сторінки) стисло викладаються результати дослідження, які слід формулювати чітко і лаконічно.

Список використаної літератури складається відповідно до вимог опису бібліографічних видань і містить повний перелік усіх використаних автором літературних джерел.

У додатки виносяться допоміжний другорядний матеріал, який становить певну цінність і містить корисну інформацію. До таких матеріалів, як правило, належать статистичні дані, проміжні розрахунки, таблиці та ілюстрації, подання якої безпосередньо у тексті ускладнює загальне сприйняття змісту роботи.

Завдання на виконання курсового проекту видається викладачем на початку семестру, протягом якого вивчається дисципліна. Студент повинен захистити курсовий проект наприкінці семестру в установленій викладачем термін.

6.2. Контрольні запитання для самодіагностики

Тема 1. Введення в дисципліну "Управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства"

1. Визначте основні причини, які обумовлюють потребу в управлінні міжнародною конкурентоспроможністю підприємства як спеціалізованого виду менеджменту підприємства.
2. У чому полягає міждисциплінарний характер теорії управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства?
3. Які основні чинники обумовлюють потребу у формуванні нової системи підготовки кадрів у сфері управління міжнародним бізнесом?
4. Визначте напрями і передумови підвищення ролі теорії управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства у розв'язанні проблем сучасного економічного розвитку України.
5. Стан і проблеми формування концептуально-методологічних засад управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства.

Тема 2. Теоретичні основи конкурентоспроможності

1. Визначте особливості внутрішніх і зовнішніх імперативів функціонування та розвитку економічних систем.
2. Які головні наслідки спричиняє порушення імперативу продуктивності у функціонуванні економічних систем?
3. Наслідком якої суспільно-значущої події став перехід до імперативу ефективності функціонування економічних систем?
4. Які радикальні зміни у змісті економічної діяльності спричинив перехід до ринкового механізму її соціальної організації?
5. У чому полягає концептуально нова роль імперативу конкурентоспроможності функціонування економічних систем?
6. З'ясуйте субординацію понять "продуктивність", "ефективність", "конкурентоспроможність" у континуумі результативності функціонування економічних систем.
7. Дайте порівняльну характеристику поведінкової та просторової парадигми конкурентоспроможності.
8. Визначте особливості системної парадигми конкурентоспроможності.
9. Поясніть сенс виразу: "конкурентоспроможність є нормою або способом буття ринкових агентів".

Тема 3. Міжнародна конкурентоспроможність підприємства

1. Дайте визначення міжнародної конкурентоспроможності підприємства.
2. У чому полягають особливості "етатизованого коду" міжнародної конкурентоспроможності підприємства?
3. Охарактеризуйте методологічні підходи до факторного аналізу конкурентоспроможності.
4. У чому полягають спільні риси факторного поля економічного розвитку і конкурентоспроможності?
5. Які фактори формують геном/фенотип конкурентоспроможності підприємства?
6. За якими класифікаційними ознаками здійснюється систематизація зовнішніх факторів конкурентоспроможності підприємства?
7. З'ясуйте взаємозв'язок понять "критерій" і "показник" в оцінці міжнародної конкурентоспроможності підприємства.
8. У чому полягають головні риси системного підходу до формування показників міжнародної конкурентоспроможності підприємства?
9. У чому полягають відмінності між поняттями "мета підприємства" і "мета управління підприємством"?
10. Визначте головні принципи формування системи показників міжнародної конкурентоспроможності підприємства.
11. Дайте порівняльну характеристику тактичного і стратегічного модулів показників міжнародної конкурентоспроможності підприємства.
12. Розкрийте особливості графічних методів оцінювання міжнародної конкурентоспроможності підприємства.
13. На які основні групи розподіляються методи оцінювання міжнародної конкурентоспроможності підприємства?
14. Розкрийте особливості рейтингових методів оцінки міжнародної конкурентоспроможності підприємства.
15. Які міжнародні організації займаються проблемами оцінювання конкурентоспроможності країн, регіонів, підприємств?
16. Науково-технічний прогрес і модифікація порівняних переваг у міжнародному поділі праці.

Тема 4. Концептуальні засади управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства

1. Визначте об'єкт управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства.

2. Охарактеризуйте суб'єкти управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства.

3. Розкрийте функціональний зміст управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства.

4. Опишіть специфічні ознаки і риси управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства.

5. Визначте методологічні основи управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства.

6. Які основні чинники обумовлюють необхідність і важливість стратегічного підходу до управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства?

7. З'ясуйте поняття "стратегічна структурність" і "стратегічна процесуальність" управлінського циклу.

8. Дайте визначення механізму управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства.

9. Зробіть порівняльну характеристику національних і міжнародних механізмів формування конкурентоспроможності підприємства.

10. Опишіть концептуальну модель механізму управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства за ієрархічними її рівнями.

11. Визначте механізм стимулюючої і лімітуючої координації в системі управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства.

12. Визначте базові характеристики процесу управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства.

13. Опишіть концептуальну модель процесу управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства та її основні структурні елементи (етапи).

Тема 5. Сучасний стан міжнародної конкурентоспроможності галузей і підприємств промисловості України

1. Охарактеризуйте механізм виникнення трансформаційної неконкурентоспроможності української економіки та її підприємств.

2. З'ясуйте вплив політичної нестабільності в Україні на рівень національної конкурентоспроможності.

3. Розкрийте механізм впливу коливань української гривні на рівень міжнародної конкурентоспроможності українських підприємств.

4. Які з галузей промисловості України перебувають на початкових фазах їх життєвого циклу?

5. Наведіть приклади галузей промисловості України, які перебувають на стадіях занепаду і стагнації в їх життєвому циклі.
6. У чому полягає головний вектор змін у галузевій структурі міжнародної торгівлі?
7. Визначте головну причину "детехнологізації" промислового експорту України та "голландської хвороби" економіки України.
8. Розкрийте зміст виразу: "Сучасна структура товарного експорту України є питанням її національної безпеки".
9. Охарактеризуйте структуру сучасної промислово-технологічної сфери України за рівнем технологічних укладів.
10. Україна в міжнародних порівняннях конкурентоспроможності.

Тема 6. Державне регулювання міжнародної конкурентоспроможності підприємства

1. Який головний чинник визначає якість державного регулювання міжнародної конкурентоспроможності підприємств?
2. Розкрийте сутнісні елементи японської моделі державного регулювання конкурентоспроможності.
3. У чому полягає зміст структурної функції державного регулювання конкурентоспроможності?
4. Розкрийте зміст системної функції державного регулювання конкурентоспроможності.
5. Дайте порівняльну характеристику прямих і непрямих методів державного регулювання конкурентоспроможності.
6. У чому полягають особливості програмно-цільових методів державного регулювання конкурентоспроможності?
7. Визначте роль закону "необхідного різноманіття" в проектуванні систем управління конкурентоспроможністю?
8. Дайте характеристику "організаційно-усіченої" моделі управління міжнародною конкурентоспроможністю українських підприємств?
9. Яку функцію виконує координатор системи управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємств.
10. Які задачі вирішуються системою управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства?
11. У чому полягають вади і недоліки "формально структурованої" моделі організації управління міжнародною конкурентоспроможністю українських підприємств?

Тема 7. Макроекономічні передумови підвищення міжнародної конкурентоспроможності українських підприємств

1. У чому полягають особливості пасивної та активної моделей організаційної системи управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства?
2. Розкрийте структуру та функції державного контуру регулювання системи управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємств.
3. Які принципи координації використовуються в системах управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємств?
4. Визначте ключові ознаки стану бізнес-середовища.
5. Визначте роль "індексу економічної свободи" в оцінці якості бізнес-середовища країни.
6. У чому полягають головні недоліки сучасної моделі збалансування експорту та імпорту в Україні?
7. Дайте характеристики моделей інноваційних процесів за рівнем їх складності.
8. Визначте основні чинники, які зумовлюють потребу у формуванні інвестиційно-інноваційного модуля прориву до світового рівня конкурентоспроможності українських підприємств.
9. У чому полягає завдання інформаційно-параметричного (організаційного) контуру системи управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства?
10. Розкрийте механізм впливу конкурентоспроможності регіонів на рівень національної конкурентоспроможності.

Тема 8. Стратегії міжнародної конкурентоспроможності підприємства

1. Визначте завдання стратегії міжнародної конкурентоспроможності підприємства.
2. Розкрийте головні риси стратегій міжнародної конкурентоспроможності підприємств первинних секторів економіки.
3. Визначте роль операційних стратегій міжнародної конкурентоспроможності підприємства.
4. За якою класифікаційною ознакою виокремлюється стратегія низьких втрат?
5. Як поділяються стратегії міжнародної конкурентоспроможності підприємства залежно від характеру його конкурентної поведінки на зовнішніх ринках?

6. Розкрийте і дайте характеристику принципів формування стратегії міжнародної конкурентоспроможності підприємства.
7. У чому полягає головна особливість ресурсних переваг підприємства?
8. Розкрийте механізм формування технологічних відносин у галузі.
9. Дайте характеристику "технологічного ізоляціонізму" як форми технологічних відносин у галузі.
10. За якими принципами здійснюється формування технологічного портфеля підприємства?
11. Дайте порівняльну характеристику стратегій формування технологічних переваг підприємства.

Тема 9. Організаційно-методологічні засади формування механізму управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства

1. Дайте визначення механізму управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства (МУМКП).
2. Визначте етапи організаційного проектування МУМКП.
3. У чому полягає завдання аналітико-діагностичного етапу проектування МУМКП?
4. Дайте характеристику принципів організаційного проектування МУМКП.
5. З'ясуйте взаємозв'язок і відмінності понять "мета системи" і "мета управління системою".
6. Розкрийте зміст понять "потенційна ефективність" і "межа здійсненності" системи управління.
7. У чому полягає завдання структурно-функціонального синтезу системи?
8. Які методологічні підходи використовуються в організаційному проектуванні систем управління?
9. У чому полягають сутність і особливості системно-цільового підходу до синтезу МУМКП?
10. У чому полягають особливості функціонально-технологічного підходу до синтезу МУМКП?
11. Які структурні елементи містить управлінський цикл МУМКП?
12. У чому полягає завдання інформаційного синтезу МУМКП?
13. Визначте принципи формування інформаційної бази МУМКП.

14. За якими ознаками здійснюється систематизація внутрішньої та зовнішньої інформації в управлінні міжнародною конкурентоспроможністю підприємства?

15. У чому полягає завдання параметричного синтезу МУМКП?

Тема 10. Ефективність управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства

1. Визначте субординацію понять "критерій" і "показник" ефективності системи управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства.

2. Які основні методи використовуються для оцінки ефективності управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства?

3. Визначте особливості методу прямої оцінки ефективності управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства.

4. Визначте якісний зміст критерію ефективності управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства.

5. Яку роль виконує процес визначення стратегічного розриву в управлінні міжнародною конкурентоспроможністю підприємства?

6. Дайте визначення поняття "стратегічний потенціал підприємства".

7. Розкрийте методологію оцінки потенціалу зростання міжнародної конкурентоспроможності підприємства.

7. Індивідуально-консультативна робота

Індивідуально-консультативна робота здійснюється за графіком індивідуально-консультативної роботи у формі індивідуальних занять, консультацій, перевірки виконання індивідуальних завдань, перевірки та захисту завдань, що винесені на поточний контроль, тощо.

Формами організації індивідуально-консультативної роботи є:

а) за засвоєнням теоретичного матеріалу:

консультації: індивідуальні (запитання – відповідь), групові (розгляд типових прикладів – ситуацій);

б) за засвоєнням практичного матеріалу:

консультації індивідуальні та групові;

в) для комплексної оцінки засвоєння програмного матеріалу:

індивідуальне здавання виконаних робіт.

8. Методи навчання

У процесі викладання навчальної дисципліни для активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів передбачене застосування як активних, так і інтерактивних навчальних технологій, серед яких: лекції проблемного характеру, міні-лекції, робота в малих групах, семінари-дискусії, мозкові атаки, кейс-метод, презентації, ознайомлювальні (початкові) ігри, метод проектної роботи, комп'ютерні симуляції, метод Дельфі, метод сценаріїв, банки візуального супроводу (табл. 8.1, 8.2).

Основні відмінності активних та інтерактивних методів навчання від традиційних визначаються не тільки методикою і технікою викладання, але й високою ефективністю навчального процесу, який виявляється у: високій мотивації студентів; закріпленні теоретичних знань на практиці; підвищенні самосвідомості студентів; формуванні здатності приймати самостійні рішення; формуванні здатності до ухвалення колективних рішень; формуванні здатності до соціальної інтеграції; набуття навичок вирішення конфліктів; розвитку здатності до знаходження компромісів.

Лекції проблемного характеру – один із найважливіших елементів проблемного навчання студентів. Вони передбачають поряд з основним лекційним матеріалом встановлення та розгляд кола проблемних питань дискусійного характеру, які недостатньо розроблені у науці та мають актуальне значення для теорії й практики. Лекції проблемного характеру відрізняються поглибленою аргументацією матеріалу, що викладається. Вони сприяють формуванню у студентів самостійного творчого мислення, прищеплюють їм пізнавальні навички. Студенти стають учасниками наукового пошуку та вирішення проблемних ситуацій.

Міні-лекції передбачають викладення навчального матеріалу за короткий проміжок часу й характеризуються значною ємністю, складністю логічних побудов, образів, доказів та узагальнень. Міні-лекції проводяться, як правило, як частина заняття-дослідження. Міні-лекції відрізняються від повноформатних лекцій значно меншою тривалістю. Зазвичай міні-лекції не перебільшують 10 – 15 хвилин, і використовуються для того, щоб стисло донести нову інформацію до всіх слухачів. Міні-лекції часто застосовуються як частини цілісної теми, яку бажано викладати повноформатною лекцією, аби не втомлювати аудиторію. Тоді інформація надається по черзі кількома окремими сегментами (міні-лекціями), між якими застосовуються інші форми й методи навчання.

Розподіл форм та методів активізації процесу навчання за темами навчальної дисципліни

Тема	Практичне застосування навчальних технологій
<i>Тема 1.</i> Введення в дисципліну "Управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства"	Лекція проблемного характеру з питання "Ускладнення механізмів світогосподарської взаємодії у глобальній економіці". Використання методу сценаріїв щодо прогнозування особливостей подальшого розвитку світової економіки та місця України у світовому розподілу праці. Банки візуального супроводження
<i>Тема 2.</i> Теоретичні основи конкурентоспроможності	Міні-лекція з питання "Рівні та імперативи функціонування економічних систем", банки візуального супроводження
<i>Тема 3.</i> Міжнародна конкурентоспроможність підприємства	Міні-лекція з питання "Механізм впливу технологічних перетворень на міжнародний поділ праці", банки візуального супроводження. Лекція проблемного характеру з питання "Зростання ролі інституційних технологій регулювання конкурентоспроможності". Банки візуального супроводження
<i>Тема 4.</i> Концептуальні засади управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства	Лекція проблемного характеру "Практичні дії державного контуру в управлінні міжнародною конкурентоспроможністю на прикладі розвинених країн". Банки візуального супроводження
<i>Тема 5.</i> Сучасний стан міжнародної конкурентоспроможності галузей і підприємств промисловості України	Лекція проблемного характеру "Інституційне підґрунтя неконкурентоспроможності української економіки". Використання методу сценаріїв щодо структурних перетворень економіки України. Банки візуального супроводження
<i>Тема 6.</i> Державне регулювання міжнародної конкурентоспроможності підприємства	Міні-лекція з теми "Практичний досвід Японії щодо застосування державного регулювання міжнародної конкурентоспроможності". Банки візуального супроводження
<i>Тема 7.</i> Макроекономічні передумови підвищення міжнародної конкурентоспроможності українських підприємств	Міні-лекція з теми "Рейтингова позиція України в індексі економічної свободи та індексі легкості ведення бізнесу". Банки візуального супроводження
<i>Тема 8.</i> Стратегії міжнародної конкурентоспроможності підприємства	Лекція проблемного характеру "Галузевий аспект проблеми типології стратегій міжнародної конкурентоспроможності підприємства". Банки візуального супроводження
<i>Тема 9.</i> Організаційно-методологічні засади формування механізму УМКП	Міні-лекція "Головні труднощі інформаційного синтезу механізму управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства". Банки візуального супроводження
<i>Тема 10.</i> Ефективність управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства	Лекція проблемного характеру "Ресурсне забезпечення управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства". Банки візуального супроводження

Семінари-дискусії передбачають обмін думками і поглядами учасників з приводу даної теми, а також розвивають мислення, допомагають формувати погляди та переконання, виробляють вміння формулювати думки й висловлювати їх.

Робота в малих групах дає змогу структурувати практично-семінарські заняття за формою і змістом, створює можливості для участі кожного студента в роботі за темою заняття, забезпечує формування особистісних якостей та досвіду соціального спілкування.

Кейс-метод – метод конкретних ситуацій, який дає змогу наблизити процес навчання до реальної практичної діяльності спеціалістів і передбачає розгляд виробничих управлінських та інших ситуацій, складних конфліктних випадків, проблемних ситуацій, інцидентів у процесі вивчення навчального матеріалу.

Мозкові атаки – метод розв'язання невідкладних завдань, сутність якого полягає в тому, щоб висловити якомога більшу кількість ідей за дуже обмежений проміжок часу, обговорити і здійснити їх селекцію.

Презентації – виступи перед аудиторією, що використовуються для представлення певних досягнень, результатів роботи групи звіту про виконання індивідуальних завдань, міні-тренінгів, проектних робіт. Презентації можуть бути як індивідуальні (виступи одного слухача), так і колективними (виступи двох та більше слухачів).

Ознайомлювальні або початкові ігри частіше за все використовуються на початку занять для створення робочої атмосфери, "налаштування" учасників на групову роботу.

Метод проектної роботи – це комплексна робота з теми професійного навчання з використанням проектних методів. Даний метод застосовують з метою розвитку у студентів здібностей планувати, самоорганізовуватися, а також формування їх соціальної компетентності.

Метод "Дельфі" використовується з метою досягнення консенсусу в експертних оцінках й передбачає надання можливості висловити свої думки групі експертів, що працюють індивідуально в різних місцях.

Метод сценаріїв полягає в розробці ймовірних моделей поведінки та розвитку конкретних явищ у майбутній перспективі.

Міні-тренінг – форма активного навчання, спрямованого на комплексне освоєння як теоретичних знань, так і практичних вмінь, що проявляються в отриманні нових навичок і розвитку закладених від природи

здатностей, а також спрямованих на вироблення способів подолання типових ускладнень. Тренінгові форми навчання повністю охоплюють весь потенціал людини: рівень та обсяг її компетентності (соціальної, емоційної та інтелектуальної), самостійність, здатність до прийняття рішень, до взаємодії тощо.

Банки візуального супроводження сприяють активізації процесу навчання за темами навчальної дисципліни за допомогою наочності.

Таблиця 8.2

Використання методик активізації процесу навчання

Тема навчальної дисципліни	Практичне застосування методик	Методики активізації процесу навчання
1	2	3
<i>Тема 1.</i> Введення в дисципліну "Управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства"	Конкурентна ситуація "Захисне інвестування у сучасній світовій економіці"	Кейс-метод, робота у малих групах, презентації
<i>Тема 2.</i> Теоретичні основи конкурентоспроможності	Конкурентна ситуація "Ланцюг цінності компанії IKEA" та "Ланцюг цінності компанії Dell". Визначення впливу окремих факторів бізнес-середовища на підприємство	Кейс-метод, метод Дельфі, семінар-дискусія, презентації
<i>Тема 3.</i> Міжнародна конкурентоспроможність підприємства	Конкурентна ситуація "Особливості конкурентної стратегії компанії "Жилетт". Визначення рівня концентрації ринку через розрахунок індексу Герфіндаля-Гіршмана, чотиричасткового показника концентрації	Кейс-метод, робота у малих групах, презентації, семінар-дискусія
<i>Тема 4.</i> Концептуальні засади управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства	Конкурентна ситуація "Особливості стратегії забезпечення конкурентоспроможності компанії "BIC". Визначення рівня концентрації ринку через розрахунок коефіцієнту відносної концентрації ринку, коефіцієнту Розенблюту	Кейс-метод, робота у малих групах, презентації, семінар-дискусія
<i>Тема 5.</i> Сучасний стан міжнародної конкурентоспроможності галузей і підприємств промисловості України	Конкурентна ситуація "Наслідки стратегії консервації конкурентних переваг швейцарської годинникової промисловості". Побудова конкурентної картки ринку	Кейс-метод, робота у малих групах, презентації
<i>Тема 6.</i> Державне регулювання міжнародної конкурентоспроможності підприємства	Конкурентна ситуація "Складові конкурентного успіху компанії "МакДональдс". Визначення рівня конкурентоспроможності підприємства за допомогою графоаналітичних методів дослідження	Кейс-метод, робота у малих групах, презентації, семінар-дискусія

1	2	3
<i>Тема 7.</i> Макроекономічні передумови підвищення міжнародної конкурентоспроможності українських підприємств	Конкурентна ситуація "Визначення типу конкурентної поведінки компанії "Тендем Компьютерз". Визначення рівня конкурентоспроможності підприємства аналітичними методами оцінки (метод бальної оцінки та бальної оцінки з урахуванням коефіцієнта вагомості)	Кейс-метод, робота у малих групах, презентації
<i>Тема 8.</i> Стратегії міжнародної конкурентоспроможності підприємства	Розробка дерева цілей та формулювання траєкторних та точкових цілей для українського підприємства	Міні-тренінг, робота у малих групах, презентації
<i>Тема 9.</i> Організаційно-методологічні засади формування механізму управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства	Конкурентна ситуація "Зміна конкурентних стратегій автомобільних гігантів". Визначення загального ефекту від зменшення/збільшення митного тарифу	Кейс-метод, презентації, семінар-дискусія
<i>Тема 10.</i> Ефективність управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства	Розробка скринінгового стандарту для визначення стратегії забезпечення конкурентоспроможності авіакомпанії. Використання аналітичних методів прийняття управлінських рішень з підвищення конкурентоспроможності підприємства	Міні-тренінг, робота у малих групах, презентації
Курсовий проект		Презентація, банки візуального супроводження

9. Методи контролю

Система оцінювання сформованих компетентностей (див. табл. 2.1) у студентів враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни передбачають лекційні, семінарські, практичні заняття, а також виконання самостійної роботи. Оцінювання сформованих компетентностей у студентів здійснюється за накопичувальною 100-бальною системою. Відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ ім. С. Кузнеця, контрольні заходи включають:

поточний контроль, що здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних, практичних, семінарських занять і оцінюється сумою набраних балів (максимальна сума – 60 балів; мінімальна сума, що дозволяє студенту скласти іспит, – 35 балів);

модульний контроль, що проводиться з урахуванням поточного контролю за відповідний змістовий модуль і має на меті інтегровану оцінку результатів навчання студента після вивчення матеріалу з логічно завершеної частини дисципліни – змістового модуля;

підсумковий/семестровий контроль, що проводиться у формі семестрового екзамену, відповідно до графіку навчального процесу.

Поточний контроль з даної навчальної дисципліни проводиться в таких формах:

- активна робота на лекційних заняттях;
- активна участь у виконанні практичних завдань;
- активна участь у дискусії та розв'язання управлінських ситуацій;
- виконання домашнього завдання, доповіді;
- проведення письмової контрольної роботи;
- експрес-опитування;
- творче завдання.

Модульний контроль з даної навчальної дисципліни проводиться у формі колоквиуму. Колоквиум – це форма перевірки й оцінювання знань студентів у системі освіти у вищих навчальних закладах. Проводиться як проміжний міні-екзамен з ініціативи викладача.

Підсумковий/семестровий контроль проводиться у формі семестрового екзамену. Семестрові екзамени – форма оцінки підсумкового засвоєння студентами теоретичного та практичного матеріалу з окремої навчальної дисципліни, що проводиться як контрольний захід.

Порядок проведення поточного оцінювання знань студентів. Оцінювання знань студента під час семінарських і практичних занять проводиться за критеріями: розуміння, ступінь засвоєння теорії та методології проблем, що розглядаються; ступінь засвоєння фактичного матеріалу навчальної дисципліни; ознайомлення з рекомендованою літературою, а також із сучасною літературою з питань, що розглядаються; вміння поєднувати теорію з практикою при розгляді конкурентних ситуацій, розв'язанні задач, винесених на розгляд в аудиторії; логіка, структура, стиль викладу матеріалу в письмових роботах і при виступах в аудиторії, вміння обґрунтовувати свою позицію, здійснювати узагальнення інформації та робити висновки; арифметична правильність виконання розрахункових завдань.

Максимально можливий бал за конкретним завданням ставиться за умови відповідності індивідуального завдання студента або його усної відповіді всім зазначеним критеріям. Відсутність тієї або іншої складової знижує кількість балів.

Критерії оцінювання позааудиторної самостійної роботи студентів.

Загальними критеріями, за якими здійснюється оцінювання позааудиторної самостійної роботи студентів, є: глибина і міцність знань, рівень мислення, вміння систематизувати знання за окремими темами, вміння робити обґрунтовані висновки, володіння категорійним апаратом, навички і прийоми виконання практичних завдань, вміння знаходити необхідну інформацію, здійснювати її систематизацію та обробку, самореалізація на практичних та семінарських заняттях.

Критеріями оцінювання творчого завдання (студентська наукова стаття) є: здатність проводити критичну та незалежну оцінку певних проблемних питань; вміння пояснювати альтернативні погляди та наявність власної точки зору, позиції на певне проблемне питання; застосування аналітичних підходів; якість і чіткість викладення міркувань; логіка, структуризація та обґрунтованість висновків щодо конкретної проблеми; самостійність виконання роботи; грамотність подачі матеріалу; використання методів порівняння, узагальнення понять та явищ; оформлення роботи.

Порядок підсумкового контролю з навчальної дисципліни. Підсумковий контроль знань та компетентностей студентів з навчальної дисципліни здійснюється на підставі проведення семестрового екзамену.

Екзаменаційний білет охоплює програму дисципліни і передбачає визначення рівня знань та ступеня опанування студентами компетентностей (див. табл. 2.1).

Завданням екзамену є перевірка розуміння студентом програмного матеріалу в цілому, логіки та взаємозв'язків між окремими розділами, здатності творчого використання накопичених знань, вміння формулювати своє ставлення до певної проблеми навчальної дисципліни тощо.

В умовах реалізації компетентнісного підходу екзамен оцінює рівень засвоєння студентом компетентностей, що передбачені кваліфікаційними вимогами.

Кожен екзаменаційний білет складається із 3-х практичних завдань, які передбачають вирішення типових професійних завдань фахівця на робочому місці та дозволяють діагностувати рівень теоретичної підготовки студента і рівень його компетентності з навчальної дисципліни.

Екзаменаційний білет включає одне стереотипне, одне діагностичне та одне евристичне завдання, які оцінюються відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ ім. С. Кузнеця.

Студент, який із поважних причин, підтверджених документально, не мав можливості брати участь у формах поточного контролю, тобто не склав змістовий модуль, має право на його відпрацювання у двотижневий термін після повернення до навчання за розпорядженням декана факультету відповідно до встановленого терміну.

Студент не може бути допущений до складання екзамену, якщо кількість балів, одержаних за результатами перевірки успішності під час поточного та модульного контролю відповідно до змістового модуля впродовж семестру, в сумі не досягла 35 балів. Після екзаменаційної сесії декан факультету видає розпорядження про ліквідацію академічної заборгованості. У встановлений термін студент добирає залікові бали.

Студента слід вважати атестованим, якщо сума балів, одержаних за результатами підсумкової/семестрової перевірки успішності, дорівнює або перевищує 60. Мінімально можлива кількість балів за поточний і модульний контроль упродовж семестру – 35 та мінімально можлива кількість балів, набраних на екзамені, – 25.

Результат семестрового екзамену оцінюється в балах (максимальна кількість – 40 балів, мінімальна кількість, що зараховується, – 25 балів) і проставляється у відповідній графі екзаменаційної "Відомості обліку успішності".

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни розраховується з урахуванням балів, отриманих під час екзамену, та балів, отриманих під час поточного контролю за накопичувальною системою. Сумарний результат у балах за семестр складає: **"60 і більше балів – зараховано"**, **"59 і менше балів – не зараховано"** та заноситься у залікову "Відомість обліку успішності" навчальної дисципліни. У випадку отримання менше 60 балів студент обов'язково здає залік після закінчення екзаменаційної сесії у встановлений деканом факультету термін, але не пізніше двох тижнів після початку семестру. У випадку повторного отримання менше 60 балів декан факультету призначає комісію у складі трьох викладачів на чолі із завідувачем кафедри та визначає термін перескладання заліку, після чого приймається рішення відповідно до чинного законодавства: "зараховано" – студент продовжує навчання за графіком навчального процесу, а якщо "не зараховано", тоді декан факультету пропонує студенту повторне вивчення навчальної дисципліни протягом наступного навчального періоду самостійно.

Зразок екзаменаційного білета

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Харківський національний економічний університет
імені Семена Кузнеця

Спеціальність 8.03050301, 8.03060104. Семестр 2

Навчальна дисципліна "Управління міжнародною
конкурентоспроможністю підприємства"

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ

Завдання 1 (стереотипне). За даними табл. 9.1 проаналізувати динаміку конкурентоспроможності підприємства, використовуючи метод ефективної конкуренції, та сформулювати висновки.

Таблиця 9.1

Вихідні дані

Критерії та показники конкурентоспроможності	Коефіцієнти вагомості*	Значення показника	
		базовий період	звітний період
1. Ефективність виробничої діяльності	0,15		
1.1. Витрати на одиницю продукції, грн/шт.	0,2	1 200	1 500
1.2. Рентабельність товару, %	0,5	25	20
1.3. Продуктивність праці, тис. грн/осіб	0,3	8	11
2. Фінансовий стан підприємства	0,29		
2.1. Коефіцієнт автономії	0,4	0,5	0,65
2.2. Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,6	0,15	0,2
3. Ефективність організації збуту та реклами	0,23		
Рентабельність продажів, %	0,6	10	5
Коефіцієнт ефективності реклами	0,4	0,2	0,1
4. Конкурентоспроможність товару	0,33		
Якість товару (1 – 10 балів, 10 – найкраще)	1	7	9

* Визначені експертним способом.

Завдання 2 (діагностичне). Заповніть фрагмент табл. 9.2. У чому особливості стратегії конкурентоспроможності зазначених галузей?

Галузевий аспект проблеми типології стратегій міжнародної конкурентоспроможності підприємства

Галузі	Характеристика галузевої структури	Домінуючий тип конкурентних переваг	Критерії конкурентоспроможності	Стратегія формування конкурентних переваг
Харчова промисловість				
Машинобудування				

Завдання 3 (евристичне). Під час засідання тендерного комітету, на якому мало бути визначено переможця конкурсного торгу на будівництво у великому місті ділового центру, голоси 12 членів комітету розподілилися порівну – по 6 голосів на кожен з двох конкуруючих пропозицій. Як, на вашу думку, має бути вирішене питання щодо визначення переможця тендеру на будівництво ділового центру?

Затверджено на засіданні кафедри економіки та оцінки майна підприємства.
Протокол № ___ від "___" _____ 20__ р.

Зав. кафедри _____ Екзаменатор _____
(підпис) (підпис)

Підсумкові бали за екзамен складаються із суми балів за виконання всіх завдань, що округлені до цілого числа за правилами математики. Алгоритм вирішення кожного завдання включає окремі етапи, які відрізняються за складністю, трудомісткістю. Тому окремі завдання та етапи їх розв'язання оцінюються відокремлено один від одного таким чином.

Критерії оцінки стереотипного завдання (завдання 1)

Бал	Критерії оцінювання
1	2
1 – 5	Завдання виконано з помилками, наведені початкові поняття без будь-яких пояснень (або не наведені зовсім), відсутня правильна чітка відповідь на ключове питання
6 – 9	Наведені простіші початкові поняття без пояснень, окремі положення потребують уточнення, відповідь обмежується загальними фразами

1	2
10 – 12	Виконано правильно всі дії за правильним алгоритмом і надано повні пояснення та зроблено висновки. Підхід до виконання завдання свідчить про повне володіння студентом матеріалом. Завдання виконано безпомилково, зроблені аргументовані висновки

Критерії оцінки діагностичного завдання (завдання 2)

Бал	Критерії оцінювання
1 – 4	Завдання виконано з помилками без будь-яких пояснень, відсутня правильна чітка відповідь на ключове питання, матеріал представлено на елементарному рівні
5 – 7	Наведено простіші початкові характеристики без пояснень, відповідь непослідовна, завдання виконано зі значною кількістю помилок
8 – 10	Отримано правильно відповідь без допущення методологічних помилок, використано типовий алгоритм, з частковим поясненням, але недостатньо обґрунтовано висновки
11 – 13	Виконано правильно всі дії за правильним алгоритмом, надано повні пояснення до проведених розрахунків та зробив висновки, продемонстрував знання законодавчих та нормативних актів, відповідь містить систематизацію, узагальнення, ілюстрована графічним матеріалом

Критерії оцінки евристичного завдання (завдання 3)

Бал	Критерії оцінювання
1 – 3	Студент стикається зі значними труднощами при аналізі економічних явищ і процесів, думка викладена на елементарному рівні. Допущені значні помилки, відсутні висновки та правильна відповідь
4 – 6	При виконанні завдань показано часткове вміння застосовувати теоретичні знання для розв'язання поставлених завдань
7 – 10	При виконанні завдань студент застосовує узагальнені знання потрібного матеріалу, що передбачені навчальною програмою. Припускається наявність незначних помилок, але методичний підхід до вирішення завдання є правильним, використано типовий алгоритм
11 – 12	При виконанні завдання студент допустився незначних помилок при відповіді на завдання, не повністю обґрунтував отримані висновки та пропозиції, не повністю надав пояснення
13 – 15	Завдання виконано як з використанням типових алгоритмів так і за самостійно розробленим алгоритмом. При виконанні завдання застосовано системні знання навчального матеріалу, зроблено аргументовані висновки щодо отриманих результатів та рекомендацій. Дотримано логіку, структуру та стиль викладення матеріалу. Обґрунтовано позицію щодо розглянутої проблеми, наведено напрями її вирішення

10. Розподіл балів, які отримують студенти

Система оцінювання рівня сформованості професійних компетентностей студентів денної форми навчання наведена в табл. 10.1.

Таблиця 10.1

Система оцінювання рівня сформованості професійних компетентностей

Професійні компетентності	Навчальний тиждень	Години	Методи та форми навчання	Рівень сформованості компетентностей					
				Форми контролю	Максимальний бал				
1	2	3	4	5	6				
Змістовий модуль 1. Управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства як складова міжнародного менеджменту									
Розуміння теоретичних основ формування, управління та оцінки ММКП	Розуміння ролі та значення теорії УМКП у розвитку сучасного суспільства	1	Ауд.	2	Лекція	Тема 1. Введення в дисципліну "Управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства"	Робота на лекції	1	
			СРС	2	Практичне заняття	Ознайомлення з вимогами курсового проекту. Розгляд управлінських ситуацій	Активна участь у виконанні завдань	0,5	
				11	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Робота над курсовим проектом	Перевірка домашніх завдань		
	Здатність орієнтуватися у концепціях конкурентоспроможності та їх еволюції	2	Ауд.	2	Лекція	Тема 2. Теоретичні основи конкурентоспроможності	Робота на лекції	1	
				СРС	2	Практичне заняття	Підходи до роз'яснення суті конкурентоспроможності. Розгляд управлінських ситуацій. Контрольна робота за темою 2	Активна участь у виконанні завдань	0,5 3
					11	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Робота над курсовим проектом	Перевірка домашніх завдань	1
	Здатність визначати фактори та проводити оцінку УМКП	3	Ауд.	2	Лекція	Тема 3. Міжнародна конкурентоспроможність підприємства	Робота на лекції	1	
				2	Практичне заняття	Інституційні технології формування міжнародної конкурентоспроможності підприємства. Розгляд управлінських ситуацій. Творче завдання	Активна участь у виконанні практичних завдань	0,5 5	

Продовження табл. 10.1

1	2	3	4		5	6		
Здатність розуміти технологію формування та реалізації механізму УМКП	4	CPC	12	Підготовка до занять	Пошук, підбір літературних джерел за заданою тематикою. Робота над курсовим проектом	Перевірка домашніх завдань	1	
		Ауд.	2	Лекція	Тема 4. Концептуальні засади управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства	Робота на лекції	1	
			2	Практичне заняття	Об'єкт і суб'єкти УМКП. Концептуальна модель механізму УМКП. Контрольна робота	Активна участь у виконанні практичних завдань	0,5 3	
		CPC	18	Підготовка до занять	Пошук та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Робота над курсовим проектом	Перевірка домашніх завдань	1	
Змістовий модуль 2. Сучасний стан і стратегія підвищення міжнародної конкурентоспроможності українських підприємств								
Розуміння особливостей сучасного стану МКП українських підприємств	Здатність проводити порівняльний аналіз МКП галузей і підприємств України	5	Ауд.	2	Лекція	Тема 5. Сучасний стан міжнародної конкурентоспроможності підприємств промисловості України	Робота на лекції	1
				2	Практичне заняття	Життєвий цикл галузей промисловості України: аналіз і оцінка. Колоквіум 1	Активна участь у виконанні практичних завдань	0,5 6
			CPC	12	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Робота над курсовим проектом	Перевірка домашніх завдань	1
	Розуміння функцій і методів державного регулювання міжнародної конкурентоспроможності підприємства	6	Ауд.	2	Лекція	Тема 6. Державне регулювання міжнародної конкурентоспроможності підприємства	Робота на лекції	1
				2	Практичне заняття	Особливості державного регулювання УМКП у розвинутих країнах та в Україні	Активна участь у виконанні практичних завдань	0,5
			CPC	12	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Підготовка до контрольної роботи. Робота над курсовим проектом	Перевірка домашніх завдань	1

Продовження табл. 10.1

1	2	3	4	5	6		
Здатність визначати системні та структурні передумови міжнародної конкурентоспроможності вітчизняних підприємств	7	Ауд.	2	Лекція	Тема 7. Макроекономічні передумови підвищення міжнародної конкурентоспроможності українських підприємств	Робота на лекції	1
		Ауд.	2	Практичне заняття	Етапи формування системи державного регулювання МКП. Технології прориву УМКП. Творче завдання	Активна участь у виконанні практичних завдань	0,5 5
		СРС	13	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Робота над курсовим проектом	Перевірка домашніх завдань	1
	8	Ауд.	2	Лекція	Тема 8. Стратегії міжнародної конкурентоспроможності підприємства	Робота на лекції	1
		Ауд.	2	Практичне заняття	Особливості процесу розробки і реалізації стратегій ресурсних, технологічних та інноваційних переваг підприємства. Поточна контрольна робота за темою 7, 8	Активна участь у виконанні практичних завдань	0,5 3
		СРС		Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою	Перевірка домашніх завдань	1
Змістовий модуль 3. Організаційне проектування механізму управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства							
Здатність здійснювати організаційне проектування та оцінку ефективності механізму УМКП	9	Ауд.	2	Лекція	Тема 9. Організаційно-методологічні засади формування механізму управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства	Робота на лекції	1
		Ауд.	2	Практичне заняття	Принципи організаційного проектування механізму УМКП. Захист курсового проекту. Есе	Активна участь у виконанні практичних завдань	0,5 5
		СРС	14	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Підготовка до захисту курсового проекту	Перевірка домашніх завдань	1
	10	Ауд.	2	Лекція	Тема 10. Ефективність управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства	Робота на лекції	1
		Ауд.	2	Практичне заняття	Модель формування критерію ефективності УМКП. Колоквіум за модулем 2 – 3	Активна участь у виконанні практичних завдань	0,5 6

Закінчення табл. 10.1

1	2	3	4		5	6	
		CPC	14	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою	Перевірка домашніх завдань	1
Сесія	Ауд.	2	Передекзаменаційна консультація	Вирішення практичних завдань на різні теми, що входять до підсумкового контролю	Підсумковий контроль	40	
		2	Іспит	Виконання завдань екзаменаційного білету			
	CPC	8	Підготовка до екзамену	Повторення матеріалів змістовних модулів			
Усього годин		180	Загальна максимальна кількість балів із дисципліни			100	
з них							
						<i>поточний контроль</i>	60,00
						<i>підсумковий контроль</i>	40,00

Розподіл балів у межах тем змістових модулів наведено в табл. 10.2.

Таблиця 10.2

Розподіл балів за формами та методами навчання

Теми змістового модуля		Лекції + практичні заняття	Самостійна робота (д/з)	Творче завдання	Розв'язання управлінських ситуацій	Поточні контрольні роботи	Колоквіум	Разом
1	2	3	4	5	6	7	8	9
ЗМ 1	Тема 1. Введення в дисципліну "Управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства"	1,5	–	–	–	–	6	23
	Тема 2. Теоретичні основи конкурентоспроможності	1,5	1	–	–	3		
	Тема 3. Міжнародна конкурентоспроможність підприємства	1,5	1	5	–	–		
	Тема 4. Концептуальні засади управління МКП	1,5	1	–	–	–		
ЗМ 2	Тема 5. Сучасний стан міжнародної конкурентоспроможності галузей і підприємств промисловості України	1,5	1	–	–	–		21
	Тема 6. Державне регулювання міжнародної конкурентоспроможності підприємства	1,5	1	5	–	3		

Закінчення табл. 10.2

1	2	3	4	5	6	7	8	9
	Тема 7. Макроекономічні передумови підвищення міжнародної конкурентоспроможності українських підприємств	1,5	1	–	–	–	6	16
	Тема 8. Стратегії МКП	1,5	1	–	–	3		
ЗМ 3	Тема 9. Організаційно-методологічні засади формування механізму УМКП	1,5	1	–	–	–	6	16
	Тема 10. Ефективність управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства	1,5	1	5	–	–		
Усього за модулями		15	9	15	–	9	12	60
Іспит								40
Разом								100

Максимальну кількість балів, яку може накопичити студент протягом тижня за формами та методами навчання, наведено в табл. 10.3.

Таблиця 10.3

Розподіл балів за тижнями

Теми змістового модуля		Лекції + практичні заняття	Самостійна робота (д/з)	Творче завдання	Дискусія, розгляд управлінської ситуації	Поточні контрольні роботи	Колоквіум	Разом
ЗМ 1	Тема 1	1 тиждень	1,5	–	–	–	–	23
	Тема 2	2 тиждень	1,5	1	–	3	–	
	Тема 3	3 тиждень	1,5	1	5	–	–	
	Тема 4	4 тиждень	1,5	1	–	–	6	
ЗМ 2	Тема 5	5 тиждень	1,5	1	–	–	–	21
	Тема 6	6 тиждень	1,5	1	–	3	–	
	Тема 7	7 тиждень	1,5	1	5	–	–	
	Тема 8	8 тиждень	1,5	1	–	3	–	
ЗМ 3	Тема 9	9 тиждень	1,5	1	–	–	–	16
	Тема 10	10 тиждень	1,5	1	5	–	6	
Усього за модулями		15	9	15		9	12	60
Іспит								40
Усього								100

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни визначається відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ ім. С. Кузнеця (табл. 10.4).

Таблиця 10.4

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всіма видами навчання	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	A	відмінно
82 – 89	B	добре
74 – 81	C	добре
64 – 73	D	задовільно
60 – 63	E	задовільно
35 – 59	FX	незадовільно
1 – 34	F	незадовільно

Оцінки за цією шкалою заносяться до відомостей обліку успішності, індивідуального навчального плану студента та іншої академічної документації (табл. 10.4).

11. Рекомендована література

11.1. Основна

1. Піддубна Л. І. Конкурентоспроможність економічних систем: теорія, механізм регулювання та управління : монографія / Л. І. Піддубна. – Х. : ВД "ІНЖЕК", 2007. – 368 с.

2. Піддубна Л. І. Міжнародна конкурентоспроможність підприємства: теорія та механізм забезпечення : монографія / Л. І. Піддубна. – Х. : ВД "ІНЖЕК", 2011. – 400 с.

3. Піддубний І. О. Управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства : навч. посіб. / І. О. Піддубний, А. І. Піддубна; за ред. проф. І. О. Піддубного. – Х. : ВД "ІНЖЕК", 2004. – 264 с.

4. Пономаренко В. С. Управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства : підруч. / В. С. Пономаренко, Л. І. Піддубна. – Х. : ВД "ІНЖЕК", 2008. – 328 с.

5. Про зовнішньоекономічну діяльність : Закон України // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 29. – С. 337 (зі змінами: див. сервер ВР України www.rada.kiev.ua).

11.2. Додаткова

6. Антонюк Л. Л. Міжнародна конкурентоспроможність країн: теорія та механізм реалізації : монографія / Л. Л. Антонюк. – К. : КНЕУ, 2004. – 275 с.

7. Ансофф Н. Стратегическое управление / Н. Ансофф; сокр. пер. с англ. – М. : Экономика, 1989. – 519 с.

8. Базилюк Я. Б. Конкурентоспроможність національної економіки: сутність та умови забезпечення : монографія / Я. Б. Базилюк. – К. : НІСД, 2002. – 132 с.

9. Иваниенко К. В. Системные императивы формирования и развития экспортного потенциала промышленного предприятия / К. В. Иваниенко, Л. И. Поддубная // Проблемы экономики. – 2014. – № 4. – С. 311–316.

10. Иванов Ю. Б. Концептуально-методологічні аспекти синтезу системи управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства / Ю. Б. Иванов, Л. І. Піддубна // Бізнес-інформ. – 2012. – № 9. – С. 50–53.

11. Иванов Ю. Б. Конкурентоспособность предприятия: оценка, диагностика, стратегия. Научное издание / Ю. Б. Иванов. – Х. : Изд. ХНЭУ, 2004. – 256 с.

12. Калюжнова Н. Я. Конкурентоспособность регионов в условиях глобализации / Н. Я. Калюжнова. – М. : ТЕИС, 2003. – 526 с.

13. Конкурентоспроможність національної економіки / за ред. д-ра екон. наук Б. Є. Кваснюка. – К. : Фенікс, 2005. – 582 с.

14. Месарович М. Теория иерархических многоуровневых систем / М. Месарович, Д. Мако, И. Такахара. – М. : Мир, 1973. – 344 с.

15. Мухин В. И. Исследование систем управления : учебник для вузов / В. И. Мухин. – М. : Издательство "Экзамен", 2003. – 384 с.

16. Нємцов В. Д. Стратегічний менеджмент : навч. посіб. / В. Д. Нємцов, Л. Є. Довгань. – К. : ТОВ "УВПК"ЕксОS", 2002. – 560 с.

17. Омель'яненко Т. В. Управління конкурентоспроможністю підприємства : навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц. / Т. В. Омель'яненко, Д. О. Барабась, А. В. Вакуленко. – Вид. 2-ге, без змін. – К. : КНЕУ, 2009. – 272 с.

18. Пейс Р. Парадигмы конкурентоспособности / Р. Пейс, Э. Стефан; пер. с англ. ; под ред. Н. Я. Петракова. – М. : Экономика, 1995. – 236 с.

19. Піддубна Л. І. Просторово-темпоральний ракурс проблеми конкурентоспроможності економіки України / Л. І. Піддубна // Управління розвитком. – 2007. – №1. – С. 21–24.

20. Піддубна Л. І Система управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства: концептуально-методологічні аспекти формування

/ Л. І. Піддубна // Проблеми та сучасна практика ЗЕД в умовах глобалізації та інтеграції. Збірник наукових праць ДонДУУ : Серія "Економіка". – Т. VIII. – Вип. 92. – Донецьк : ДонДУУ, 2007. – С. 24–34.

21. Піддубна Л. І. Інформаційне забезпечення управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства / Л. І. Піддубна // ОДЕУ. Вісник соціально-економічних досліджень. – 2008. – № 30. – С. 315–323.

22. Піддубна Л. І. Оцінка привабливості зовнішніх ринків на основі системного підходу та статистичних методів розпізнавання / Л. І. Піддубна, Ю. О. Семікоп // Економіка розвитку. – ХНЕУ. – 2006. – № 4 (40). – С. 11–13.

23. Піддубний І. О. Теорія конкурентоспроможності: сучасний стан і предметно-методологічні аспекти розвитку / І. О. Піддубний, Л. І. Піддубна // Економіка України. – 2007. – № 8 (549). – С. 52–60.

24. Піддубна Л. І. Управлінські аспекти мобілізації інноваційного ресурсу конкурентоспроможності українських підприємств / Л. І. Піддубна // Вісник економіки транспорту і промисловості : зб. наук. статей. – Х. : УкрДАЗТ, 2012. – № 39. – С. 261–265.

25. Пономаренко В. С. Управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства як наукова і навчальна дисципліна / В. С. Пономаренко, Л. І. Піддубна // Економіка України. – 2007. – № 12 (553). – С. 17–27.

26. Пономаренко В. С. Стратегічне управління підприємством / В. С. Пономаренко – Х., 2000. – 432 с.

27. Пономаренко В. С. Конкурентоспроможність як імператив функціонування та розвитку сучасних економічних систем. Конкурентоспроможність: проблеми науки та практики : монографія / В. С. Пономаренко, Л. І. Піддубна та ін. – Х. : ВД "ІНЖЕК", 2007. – С. 5–20.

28. Пономаренко В. С. Механізм управління підприємством: стратегічний аспект / В. С. Пономаренко, Е. Н. Ястремская, В. М. Луцовский. – Х. : Изд. ХГЭУ, 2002. – 252 с.

29. Пономаренко В. С. Проблеми і виклики системної трансформації механізмів в сучасній міжнародній конкуренції. Конкурентоспроможність: проблеми науки та практики : монографія / В. С. Пономаренко. – Х. : ВД "ІНЖЕК", 2011. – С. 5–17.

30. Портер М. Японская экономическая модель: Может ли Япония конкурировать? / М. Портер; пер. с англ. – М. : Альбина Бизнес Букс, 2005. – 262 с.

31. Портер М. Международная конкуренция / М. Портер; пер. с англ. – М. : Международные отношения, 1993. – 896 с.

32. Портер Майкл Е. Стратегія конкуренції / Е. Майкл Портер ; пер. с англ. – К. : Основи, 1998. – 390 с.

33. Савельева Н. А. Управление конкурентоспособностью фирмы : учебник / Н. А. Савельева. – Ростов н/Д : Феникс, 2009. – 382 с.

34. Управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємств: Кредитно-модульний курс : навч. посіб. / І. Ю. Сіваченка, Ю. Г. Козака, Н. С. Логвінова та ін. – 3-тє вид. – К. : Центр учбової літератури, 2010. – 312 с.

35. Фатхудинов Р. А. Конкурентоспособность организации в условиях кризиса: экономика, маркетинг, менеджмент / Р. А. Фатхудинов. – М. : Издательство книготорговый центр "Маркетинг", 2002. – 892 с.

36. Юданов А. Ю. Конкуренция: теория и практика / А. Ю. Юданов. – М. : Издательство "ГНОМ и Д", 2001. – 304 с.

11.3. Інформаційні ресурси

37. Сервер Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>.

38. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.

39. Всесвітній економічний форум [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.weforum.org>.

40. Фінансовий портал [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://minfin.com.ua>.

41. Центр гуманитарных технологий : информационно-аналитический портал [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://gtmarket.ru>.

42. Исследовательский центр The Heritage Foundation [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.heritage.org/index>.

43. Статистична звітність емітентів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.smida.gov.ua/db/emitent>.

11.4. Методичне забезпечення

44. Пономаренко В. С. Управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства : підручник / В. С. Пономаренко, Л. І. Піддубна. – Х. : ВД "ІНЖЕК", 2008. – 328 с.

45. Піддубний І. О. Управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства : навч. посіб. / І. О. Піддубний, А. І. Піддубна ; за ред. проф. І. О. Піддубного. – Х. : ВД "ІНЖЕК", 2004. – 264 с.

46. Сайт персональних навчальних систем. – Режим доступу : <http://www.ikt.hneu.edu.ua/course/view.php?id=1368>.

Додатки

Додаток А
Таблиця А.1

Структура складових професійних компетентностей з навчальної дисципліни "Управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства" за Національною рамкою кваліфікацій України

58

Складові компетентності, яка формується в рамках теми	Мінімальний досвід	Знання	Вміння	Комунікації	Автономність і відповідальність
1	2	3	4	5	6
Тема 1. Введення в дисципліну "Управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства"					
Розуміння ролі та значення теорії управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства у розвитку сучасного суспільства та системі економічних знань	Володіння системним баченням теорії управління міжнародної конкурентоспроможності підприємства як інтегрованого знання	Система знань щодо структури управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства як наукової та навчальної дисципліни, її мети, предмета та завдання	Використовувати аналіз і синтез у діалектичній єдності. Здатність до постановки цілей та формулювання завдань щодо їх досягнення	Використовувати систему знань з економіки підприємства, менеджменту, маркетингу, міжнародної економіки, стратегічного управління, менеджменту ЗЕД	Відповідальність за розвиток професійного знання, здатність до подальшого навчання з високим рівнем автономності
Тема 2. Теоретичні основи конкурентоспроможності					
Визначення конкурентоспроможності як імперативу функціонування та розвитку сучасних економічних систем	Сутність поняття конкурентоспроможності. Еволюція концепцій конкурентоспроможності	Знання онтологічних і гносеологічних основ конкурентоспроможності, системної та поведінково-результативної парадигми конкурентоспроможності	Вміння використовувати системний підхід до опису конкурентоспроможності суб'єктів господарської діяльності	Ефективно структурувати проблеми, явища, процеси, розподіляючи їх на складові частини й устанавлюючи причиннонаслідкові взаємозв'язки між ними	Формулювання суджень щодо системної парадигми конкурентоспроможності
Тема 3. Міжнародна конкурентоспроможність підприємства					
Визначати фактори та проводити оцінку міжнародної конкурентоспроможності підприємства	Сутність і ґенеза теоретичних моделей міжнародної конкурентоспроможності підприємства	Знання факторів, показників і методів оцінки міжнародної конкурентоспроможності підприємства	Здійснювати оцінку та класифікацію факторів міжнародної конкурентоспроможності підприємства, проводити оцінку міжнародної конкурентоспроможності підприємства	Презентувати усім користувачам інформацію щодо рівня міжнародної конкурентоспроможності підприємства та факторів впливу на неї	Відповідальність за точну ідентифікацію ключових факторів конкурентного успіху підприємств. Відповідати за коректність і адекватність оцінки рівня МКП

1	2	3	4	5	6
Тема 4. Концептуальні засади управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства					
Визначати технологію формування та реалізації механізму УМКП	Володіння категоріальним апаратом і методологічними основами УМКП	Знання основних елементів та їх зв'язків, принципів, особливостей процесу УМКП	Формувати механізм УМКП	Участь у розробці стратегії УМКП	Приймати ефективні управлінські рішення та відповідати за надійність і точність результатів
Тема 5. Сучасний стан міжнародної конкурентоспроможності галузей і підприємств промисловості України					
Проводити порівняльний аналіз міжнародних конкурентних позицій галузей і підприємств промисловості України	Розуміння чинників трансформаційної неконкурентоспроможності галузей та підприємств України	Знання інструментарію аналізу стану міжнародної конкурентоспроможності галузей і підприємств промисловості України (маркетинговий підхід, концепція життєвого циклу). Визначення факторів та наслідків детехнологізації промислового експорту України	Пошук та систематизація інформації, необхідної й достатньої для аналітичних досліджень у системах УМКП й прийняття управлінських рішень	Готовність до участі в запровадженні технічних та технологічних інновацій на підприємствах	Самостійна розробка аналітичних документів, які стосуються досліджень стану конкурентоспроможності галузей і підприємств промисловості України
Тема 6. Державне регулювання міжнародної конкурентоспроможності підприємства					
Розуміння функцій і методів державного регулювання УМКП	Елементи державнорегулятивного контуру системи УМКП	Знання світового досвіду, функцій і методів державного регулювання УМКП	Системний аналіз вад і недоліків механізму державного регулювання УМКП	Участь у формуванні стратегії УМКП в умовах діючої системи державного регулювання	Приймати управлінські рішення та відповідати за їх узгодженість із діючою системою державного регулювання УМКП
Тема 7. Макроекономічні передумови підвищення міжнародної конкурентоспроможності українських підприємств					
Визначати системні та структурні передумови (макроекономічний контур) міжнародної конкурентоспроможності вітчизняних підприємств	Організаційна модель системи державного регулювання МКП	Знання принципів координації в системах УМКП, інструментів аналізу стану бізнес-середовища в Україні	Використання технологій прориву та розвитку бізнес-середовища в УМКП як факторів адаптації українських підприємств до глобальної конкуренції	Презентація моделі формування інноваційно-технологічного модуля прориву до світового рівня конкурентоспроможності	Ініціювання інвестиційно-інноваційних комплексних проектів підвищення МКП України
Тема 8. Стратегії міжнародної конкурентоспроможності підприємства					
Визначати стратегію МКП	Сутність і види стратегій МКП	Знання сутності, класифікації, принципів і методології формування стратегії МКП	Вміння проводити порівняльний аналіз існуючих стратегій МКП	Участь у розробці і реалізації стратегії МКП	Приймати рішення щодо вибору стратегії МКП

Закінчення додатка А
Закінчення табл. А.1

1	2	3	4	5	6
Тема 9. Організаційно-методологічні засади формування механізму управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства					
Моделювати організаційно-управлінський механізм формування, підтримки і відтворення рівня МКП	Етапи, принципи і системні закономірності формування механізму УМКП	Знання принципів організаційного проектування, інформаційної бази, методології формування та адаптації управлінського циклу в механізмі УМКП	Використовувати граф-моделі в комплексному оцінюванні рівня МКП	Участь у побудові інформаційної моделі механізму УМКП	Відповідальність за точність і коректність інформаційної моделі механізму УМКП
Тема 10. Ефективність управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства					
Визначати ефективність УМКП	Критерії ефективності УМКА	Знання методичних основ розрахунку критеріїв ефективності УМКП	Використання методів оцінки ресурсних передумов підвищення МКП, стану зовнішніх ринків в УМКП	Презентація користувачам інформації щодо ефективності УМКП та перспектив розвитку	Розробка пропозицій щодо здійснення заходів по реалізації виявлених резервів зростання ефективності УМКП

Зміст

Вступ.....	3
1. Опис навчальної дисципліни	4
2. Мета та завдання навчальної дисципліни	4
3. Програма навчальної дисципліни	8
4. Структура навчальної дисципліни.....	15
5. Теми та плани семінарських (практичних) занять.....	16
5.1. Приклади типових практичних завдань за темами.....	21
6. Самостійна робота.....	25
6.1. Методичні рекомендації до виконання курсової роботи з навчальної дисципліни "Управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства" (для спеціальності 8.03050301)	28
6.2. Контрольні запитання для самодіагностики	31
7. Індивідуально-консультативна робота	37
8. Методи навчання	38
9. Методи контролю	42
10. Розподіл балів, які отримують студенти	49
11. Рекомендована література.....	54
11.1. Основна	54
11.2. Додаткова	55
11.3. Інформаційні ресурси.....	57
11.4. Методичне забезпечення	57
Додатки.....	58

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

**Робоча програма
навчальної дисципліни
"УПРАВЛІННЯ МІЖНАРОДНОЮ
КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ
ПІДПРИЄМСТВА"**

**для студентів галузей знань
0305 "Економіка та підприємництво",
0306 "Менеджмент і адміністрування"
денної форми навчання**

Самостійне електронне текстове мережеве видання

Укладач **Піддубна** Людмила Іванівна

Відповідальний за видання *О. В. Васильєв*

Редактор *О. Г. Лященко*

Коректор *В. В. Міхно*

План 2016 р. Поз. № 17 ЕВ. Обсяг 62 с.

Видавець і виготовлювач – ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 61166, м. Харків, просп. Науки, 9-А

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру
ДК № 4853 від 20.02.2015 р.*